

Projectoproep 2023 voor de Brusselse gemeenten en OCMW 's

KLIMAATACTIE

Leefmilieu Brussel
Havenlaan 86c / 3000
1000 Brussel

Coördinatie van de projectoproep:
Afdeling Gewest in transitie, Laboratorium luchtkwaliteit en Monitoring
Departement Omgeving en burgers in transitie & Good Food

E-mail: municipalities@leefmilieu.brussels

Projectoproep 2023 voor de Brusselse gemeenten en OCMW 's KLIMAATACTIE

Algemeen kader van de projectoproep

De gevolgen van de klimaatverandering treffen ons steeds vaker en op een steeds heviger manier: droogtes, overstromingen, hittegolven, stormen volgen elkaar op met hun gevolgen voor onze levensomstandigheden. Er moet dringend actie worden ondernomen om te proberen dit verschijnsel af te remmen en strategieën voor aanpassing en veerkracht in te voeren.

In het licht van deze klimaatuitdagingen hebben alle bevoegdheidsniveaus vandaag de plicht een voorbeeldfunctie te vervullen door een ambitieus beleid inzake klimaattransitie te hanteren en globale en/of sectorale maatregelen in te voeren.

Op Europees niveau heeft de Europese Commissie in haar Green Deal een reeks van voorstellen aangenomen om het klimaat-, energie-, vervoers- en belastingbeleid van de EU aan te passen om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55% te verminderen ten opzichte van het niveau van 1990.

Overeenkomstig de Verordening Governance van de Energie-Unie moet elke lidstaat een Energie-Klimaatplan 2030 opstellen. Eind 2019 heeft België zijn definitief Nationaal Energie-Klimaatplan voor de periode 2021-2030 goedgekeurd.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is niet achtergebleven: op 25/5/2022 heeft de Brusselse regering in eerste lezing het voorontwerp van het nieuwe gewestelijke Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP) goedgekeurd. Dit nieuwe LKEP verhoogt de ambitie om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 te verminderen tot 47% ten opzichte van 2005 (tegenover 40% nu).

De Regering wil met veel ambitie tegemoetkomen aan de Europese doelstellingen door een rechtvaardig en proactief klimaatbeleid te voeren dat een veilig en gezond klimaat voor mens en biodiversiteit bevordert en anticipeert op klimaatverandering en de economische, sociale en milieurisico's die daaruit voortvloeien.

In de Klimaatordonnantie van 17/6/2021 is het 'wederkerigheidsbeginsel' vastgelegd, dat inhoudt dat "de gewestelijke overheden en lokale besturen zoveel mogelijk handelen met het oog op het verhogen van de efficiëntie van de maatregelen van de andere gewestelijke overheden en lokale besturen, met betrekking tot de algemene doelstellingen ..."

De economische transitie is een wereldwijde uitdaging die lokaal kan worden toegepast. Het is ook een van de pijlers van het regeerakkoord voor de legislatuur 2019-2024. Daarom heeft het Brussels Gewest op 21/4/2022 een strategie aangenomen die de doelstellingen van de VN inzake duurzame ontwikkeling vertaalt naar het gewestelijk niveau: de Shifting Economy. Door zijn economisch beleid af te stemmen op de klimaat-, milieu- en sociale doelstellingen plaatst het Gewest de economische transitie centraal in zijn Go4Brussels-strategie.

Daartoe heeft het Gewest uitdrukkelijk het beginsel onderschreven om geleidelijk alleen overheidssteun te verlenen aan ondernemingen met een voorbeeldfunctie op sociaal en/of milieugebied. Tegen 2030 zal de overheidssteun geleidelijk worden omgebogen naar alleen die

ondernemingen die zich in een economische transitiefase bevinden, d.w.z. die welke een voorbeeldfunctie vervullen op milieu- en sociaal gebied.

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de Gemeenten en de OCMW 's, door hun vele bevoegdheden, hun voorbeeldrol en hun nabijheid bij de burger, de prioritaire partners voor de uitvoering van het beleid rond leefmilieu en duurzame ontwikkeling op lokale schaal, die concreet en doeltreffend bijdragen tot de beperking van de effecten van de klimaatveranderingen.

Gewest en Gemeenten vullen elkaar mooi aan in de dynamiek van de projectoproepen die de lokale overheden een methodologische en financiële steun bij innovatie aanbieden, en in de uitvoering van concrete acties die aansluiten bij het gewestelijke beleid en die plaatsvinden op lokaal niveau.

Deze krachtenbundeling beoogt complementariteit en wisselwerking.

De projectoproep van Leefmilieu Brussel ondersteunt de ontwikkeling van het lokale actieprogramma voor het klimaat en de operationalisering ervan, door de uitvoering van ambitieuze en gevolgdragende projecten voor het klimaat en de biodiversiteit, in overeenstemming met de gewestelijke prioriteiten, in het bijzonder de Lucht-, Klimaat- en Energieplannen en Energie-Klimaatplannen 2030, maar ook de andere gewestelijke strategieën en plannen (Shifting Economy-strategie, Good Move-plan, Good Food-strategie, Afvalbeheerplan, Natuurplan, Waterbeheerplan ...).

Via het projectoproep Klimaatactie 2023, zal het Gewest ondersteuning blijven bieden aan lokale overheden die zich willen aansluiten bij een ambitieuze dynamiek van klimaattransitie, en die een strategie willen ontwikkelen op schaal van hun grondgebied.

1. Voorwaarden voor deelname

- De projectoproep is toegankelijk voor alle gemeenten en OCMW 's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- De oproep is niet bestemd voor gemeentescholen, vzw's die afhangen van de lokale overheden, burgergroeperingen of ondernemingen.
Specifieke oproepen zullen worden gericht tot deze doelgroepen:
 - de [projectbegeleiding voor scholen](#)
 - de jaarlijkse projectoproep "[Vooruit met de Wijk](#)", voor burgergroepen
 - De projectoproep "[Be.circular](#)" voor commerciële activiteiten
 - Thematische projectoproepen voor de verenigingen: zie onze [website](#) voor de startperiodes van deze oproepen)
- Elke lokale overheid mag zo veel kandidatuurdossiers indienen als zij wil, voor een of meer luiken van deze oproep (behalve voor vastgestelde beperkingen).
- Elke kandidatuur moet aansluiten bij de doelstellingen van deze projectoproep.

2. Doelstellingen van de projectoproepen

Deze projectoproep heeft tot doel de lokale overheden te stimuleren om een actiestrategie voor het klimaat te ontwikkelen, in te voeren of bij te werken, die direct aansluit op de hieronder vermelde gewestelijke plannen, en duurzame projecten voor het klimaat uit te voeren die direct verband houden met de gewestelijke prioriteiten.

Infosessies over deze projectoproep en de thematische doelstellingen ervan zullen worden georganiseerd zodra de oproep wordt gelanceerd.
Verdere details of informatie zullen tijdens deze sessies beschikbaar zijn.

De doelstellingen en de methodologie die worden verwacht zijn in detail beschreven in deel 2 van dit document.

LUIK 1 - Bevordering van de uitvoering van het KAP, in samenhang met de participatie en de transversaliteit van de verschillende actoren op het grondgebied

Van 2020 tot 2022 konden de gemeenten steun krijgen voor de ontwikkeling en validering van een klimaatactieprogramma op gemeentelijk niveau.

De eerste KAP zullen in de loop van 2023 worden gevalideerd.

Nadat zij een 'Klimaatactieprogramma' (KAP) voor hun grondgebied hebben opgesteld en gevalideerd, kunnen de gemeenten steun krijgen voor de versterking van de functie van Klimaatcoördinator.

Dankzij deze steun kunnen de gemeenten de in hun KAP opgenomen acties uitvoeren en zorgen voor de follow-up ervan.

Hij kan worden verkregen na de subsidie voor de uitwerking van het KAP of ter versterking van een met eigen middelen begonnen coördinatie.

Na de validatie van het KAP, zullen de taken van de Klimaatcoördinator gericht zijn tot de ontwikkeling van innovatieve maatregelen om de deelname van de lokale actoren (burgers, verenigingen, handelszaken, bedrijven enz.) aan de uitvoering van het Klimaatactieprogramma te integreren via inclusieve en participatieve processen.

De Klimaatcoördinator zal **synergiën** en transversaliteit creëren en **ontwikkelen**, zowel intern als met de lokale actoren, en zal de **samenhang bevorderen** tussen de doelstellingen van het KAP en de acties die worden ondernomen op het gemeentelijke grondgebied, door de gemeente of door externe actoren.

Begeleiding:

Er worden tweemaandelijks bijeenkomsten georganiseerd voor de uitwisseling van ervaringen tussen de klimaatcoördinatoren van de gemeenten. Deze vergaderingen zullen het mogelijk maken de co-constructieprojecten van het KAP gezamenlijk uit te voeren.

Er is ook ondersteuning van de Facilitator Lucht-Klimaat-Energie beschikbaar voor technische vragen. Tijdens de duur van het gesprek zal een helpdesk per e-mail alle vragen over de consolidatie van het KAP beantwoorden en het nalezen van het kandidaatsdossier en advies ter verbetering aanbieden.

Dit zijn eenmalige subsidies: de gemeenten die in de vorige projectoproepen een subsidie hebben ontvangen, komen niet meer in aanmerking.

LUIK 2 - Uitvoering van milieumaatregelen in verband met het klimaat

De in het kader van deze oproep voorgestelde projecten moeten het mogelijk maken milieumaatregelen met betrekking tot het klimaat in te voeren.

- Deze projecten zullen worden ontwikkeld om te voldoen aan de doelstellingen van:
 - verlichting van de indirecte emissies
 - aanpassing aan de gevolgen van de klimaatveranderingen en van versterking van de biodiversiteit, vooral door oplossingen die gebaseerd zijn op de natuur
- Elke lokale overheid mag zo veel kandidatuurdossiers indienen als zij wil, voor één of meerdere thema's.
- Thematische projecten die door meerdere lokale overheden samen worden uitgevoerd, worden sterk aangemoedigd met het oog op de optimalisering van de middelen.
In dit geval is het noodzakelijk dat elke partner voor eigen rekening het kandidatuurdossier indient dat gevalideerd is door zijn bevoegde autoriteit en dat een uitsplitsing bevat van zijn aandeel in de begroting.

3. Nieuwe modaliteiten voor de indiening van kandidaatsdossiers voor luik 2

De nieuwe modaliteiten van de oproep voorzien in een procedure in 3 stappen:

1. Het verzenden van een voorafgaande intentieverklaring.
2. Voorafgaande begeleiding en opleidingen voor het opstellen van de definitieve dossiers (aanbevolen).
3. Opstellen van het kandidaatsdossier.

3.1. Indiening van een intentieverklaring (NIEUW)

De kandidaten zal worden gevraagd een kort formulier in te vullen en in te dienen waarin zij in enkele zinnen het type van project beschrijven dat zij plannen.

We herinneren eraan dat initiatiefnemers van thematische projecten altijd sterk wordt aangeraden advies in te winnen bij de coördinator duurzame ontwikkeling of klimaat van de gemeente of het OCMW, zodat hun project zo goed mogelijk beantwoordt aan de doelstellingen van het gemeentelijk KAP.

Het typeformulier voor de intentieverklaring is bijgevoegd.

Deze intentieverklaringen zullen door Leefmilieu Brussel worden geanalyseerd: indien nodig kunnen projectideeën die te ver afstaan van de doelstellingen van de oproep of die niet ambitieus genoeg zijn, worden bijgestuurd.

3.2. Voorafgaande begeleiding van aanvragers (NIEUW)

Zodra de heroriëntatie is aanvaard (of als de intentieverklaring onmiddellijk is gevalideerd), worden de kandidaten begeleid bij het opstellen van hun definitieve dossier.

Deze altijd sterk aanbevolen en voor bepaalde thematische doelstellingen zelfs verplichte begeleiding vooraf (zie beschrijving van de doelstellingen in deel 2) zal worden afgestemd op de behoeften van elk project.

Thematische facilitatoren zijn per e-mail beschikbaar voor technische ondersteuning en om alle vragen in verband met hun thema te beantwoorden.

Tijdens de duur van de oproep zal een helpdesk per e-mail alle meer transversale vragen beantwoorden en het nalezen van het kandidaatsdossier en advies ter verbetering aanbieden.

Opleidingen voor de integratie van transversale aspecten:

Tijdens de voorafgaande begeleidingsperiode zullen specifieke opleidingen worden georganiseerd over de integratie van transversale criteria (transversaliteit in de administratie, partnerschappen, burgerparticipatie, sociaaleconomische integratie ...).

3.3. Indiening van het definitieve kandidaatsdossier

Om in aanmerking te komen moeten de kandidatuurdossiers de volgende documenten bevatten:

- het kandidatuurformulier, terug te bezorgen in een gemakkelijk te kopiëren formaat (**origineel Word- of PDF-document** – geen scan)

De projecthouders moeten in het bijzonder toezien op de kwaliteit en de nauwkeurigheid van de samenstelling van hun kandidatuurdossier: de doelstellingen van het project, de verwachte impact, de ingezette middelen en de planning moeten gemakkelijk worden begrepen bij lezing van het dossier.

- de tabel met de voorlopige begroting, terug te bezorgen in het oorspronkelijke **Excelformaat**
- een document dat de kandidatuursindiening goedkeurt afkomstig van de instanties bevoegd om de aanvragende organisatie te binden (**verslag van het College van Burgmeester en Schepenen of Vast Bureau van het OCMW**)
- een attest van de bank waarin wordt bevestigd dat het rekeningnummer aan de houder toebehoort
- het ingevulde formulier Gelijke kansen, voor aanvragen van meer dan € 30.000

De documenten worden per Email gestuurd, naar het adres: municipalities@environnement.brussels

4. Selectiecriteria

De projecten zullen worden geselecteerd op basis van de volgende criteria en aandachtspunten:
Bij de beoordeling van de kwaliteit van het project zal rekening worden gehouden met de goede onderlinge afstemming van de verschillende criteria.

Deelname aan de voorafgaande begeleiding en aan de opleidingen

Bij de beoordeling van het project wordt rekening gehouden met het feit dat tijdens de voorbereiding van de kandidaatsdossiers gebruik is gemaakt van de voorafgaande begeleiding, gevolgd door een effectief rekening houden met de opmerkingen in de definitieve dossiers.

Het is daarom sterk aanbevolen van deze ondersteuning gebruik te maken.

Globale kwaliteit van de voorgestelde methodologie

Het project zal worden voorgesteld met een gedetailleerde beschrijving van de verschillende fasen van de uitvoering ervan, de rol van de leden van de werkgroep, de taken die aan de dienstverleners worden toevertrouwd, ...

Deze voorstelling zorgt ervoor dat de leden van de jury het project beter begrijpen.

Milieu-impact:

✓ Luik 1.1:

De doelstellingen die in het lokale Klimaatactieprogramma ontwikkelde zullen leiden tot de uitvoering van maatregelen die een impact hebben op het milieu en het klimaat.

De taken van de Klimaatcoördinator zullen concreet bijdragen tot de uitvoering van maatregelen met een impact op het milieu en het klimaat die op het grondgebied van de gemeente, door de gemeente of door externe actoren worden genomen en die in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het KAP.

✓ Luik 2:

De verwachte impact van de thematische projecten zal in termen van milieu en klimaat bijdragen aan een of meer maatregelen die in het (toekomstige) lokale Klimaatactieprogramma zijn vastgesteld. De impact zal het mogelijk maken de op lokaal niveau vastgestelde tekortkomingen voor dit thema te compenseren.

Transversaliteit:

Bij de uitvoering van elk project moeten alle verschillende diensten van de betrokken administratie in een projectgroep worden betrokken. Er zal een transversale stuurling worden samengesteld die de validatie van de beslissingen garandeert en er zal een goede samenwerking tussen de diensten geïdentificeerd worden met regelmatige vergaderingen tijdens de hele duur van het project.

Inclusie:

De projecten zijn gericht tot alle doelgroepen: uit het dossier moet duidelijk blijken dat rekening wordt gehouden met de sociale en multiculturele bijzonderheden van de stedelijke gebieden, en vooral van de kwetsbare doelgroepen, gezinnen, jongeren, ouderen, mindervaliden, nieuwkomers, ...

Partnerschap:

Telkens wanneer het type van project dit toestaat, worden er partners van buiten het bestuur bij betrokken, die op lokaal niveau in partnerschap werken met de betrokkenen op alle niveaus: verenigingen, ondernemingen, scholen, ...

Indien er geen partnerschappen zijn, moet dit gerechtvaardigd zijn door de specifieke eigenschappen van het project.

Burgerparticipatie

Wanneer het type project het toelaat, zal burgerparticipatie worden georganiseerd door middel van het opzetten van processen

- die de inbreng van de burgers bij de vaststelling van de doelstellingen van het project mogelijk maken
- die burgerinitiatieven in het kader van de projecten valoriseren en aanmoedigen.

Het ontbreken van een participatief proces moet worden gerechtvaardigd door het specifieke karakter van het project.

Economie:

De aspecten die verband houden met de lokale welvaart zullen worden geïntegreerd in de overwegingen en de uitvoering van het project: versterking van de lokale economie, programma voor beroepsintegratie, duurzame overheidsopdrachten enz.

Wanneer ze niet in aanmerking worden genomen, moet dat worden gerechtvaardigd door het specifieke karakter van het project.

Autonomisering en verduurzaming:

De projecten zullen zo worden opgezet dat ze ook na de gesubsidieerde periode kunnen worden voortgezet, door de nodige functies binnen de administratie te stabiliseren, vaardigheden, goede praktijken, partnerschappen en plaatselijke verankering te ontwikkelen, alternatieve financiering te zoeken enz.

Valorisatie, verspreiding:

De uitgevoerde projecten zouden als inspiratiebron of model kunnen dienen voor andere gemeenten. Dit kan in de vorm van het delen van werkdocumenten, het organiseren van bezoeken of demonstraties ...

Het programma voor de uitvoering van de projecten moet een communicatielink omvatten dat gericht is op bewustmaking van de burgers en bevordering van de voorbeeldfunctie van de overheid.

De ingevoerde maatregelen zullen onder de aandacht van de bevolking worden gebracht om als voorbeeld te dienen en de inwoners aan te moedigen in hun dagelijks leven actie te ondernemen. Er zal moeten worden voorzien in de communicatiemiddelen die nodig zijn voor de verspreiding van het project: hiervoor zal in de begroting van het project een specifieke begrotingspost worden opgenomen.

Voorbeeld governance:

Duurzame criteria zullen worden opgenomen en benadrukt in de bestekken van de voor het project vereiste overheidsopdrachten.

5. Selectieprocedure

Na de indiening van de kandidatuurdossiers organiseert de Brusselse Hoofdstedelijke Regering een procedure voor analyse en selectie van de projecten:

- 1) Administratieve analyse van de ontvankelijkheid van de projecten:
 - o Identificatie van de projecthouder als lokaal bestuur,
 - o Kandidatuurformulier naar behoren ingevuld en gevalideerd door de bevoegde autoriteit,
 - o Volledige financiële informatie,
 - o Overeenstemming van het project met de in de oproep vooropgestelde doelstellingen,
 - o Voldoende informatiekwiteit van het dossier voor analyse van de inhoud van het project

- 2) Analyse van de projecten door de jury, met betrekking tot de grondbeginselen en de thematische doelstellingen:
 - Overeenstemming van het project voor de doelstellingen van de projectoproep met de doelstellingen die in detail worden behandeld in de thematische bijlagen
 - Mate waarin de selectiecriteria en aandachtspunten
- 3) Selectie van de winnende projecten door de Jury, per categorie en binnen de grenzen van de beschikbare budgetten
- 4) Beginselakkoord van de Minister van Leefmilieu
- 5) Advies van de Inspectie van Financiën en van de Minister van Begroting
- 6) Goedkeuring van de subsidies door de Brusselse Regering

Er wordt geen officiële informatie over de selectie van projecten bekendgemaakt voorafgaand aan de goedkeuring door de Regering.

De vastlegging van de subsidie op de regionale begroting en de uitbetaling ervan zijn afhankelijk van de ondertekening van een subsidieovereenkomst door de bevoegde lokale overheidsinstanties (gemeenteraad/raad voor maatschappelijk welzijn).

6. Jury

De jury is samengesteld uit:

- experts van Leefmilieu Brussel voor elk thema
- vertegenwoordigers van Brulocalis
- een specifieke onafhankelijke expert voor elk thema
- vertegenwoordigers van de Minister, waarnemers voor elk thema

7. Methodologische steun aan de gemeenten

Tijdens de periode van de oproep (zie punt 3.2)

Een versterkte voorafgaande begeleiding zal worden voorgesteld voor de voorbereiding en opstelling van het kandidaatsdossier.

Deze begeleiding bestaat uit:

- Voor luik 1 (KAP):
 - ✓ Een permanente begeleiding door de thematische beheerders van Leefmilieu Brussel en de [Facilitator Lucht-Klimaat-Energie](#).
 - ✓ Vergaderingen voor het uitwisselen van ervaringen in het kader van periodieke ontmoetingen van het netwerk van de klimaatcoördinatoren.
- Voor luik 2 van de oproep:
 - ✓ Een gepersonaliseerde begeleiding door de thematische facilitatoren of door de medewerkers van Leefmilieu Brussel die verantwoordelijk zijn voor het thema.
 - De facilitator [Mobility Coach](#)
 - De facilitator [Mobility & Fleet Management](#)
 - De dienst van de [voorafgaande begeleiding voor de Lokale KAP Good Food-projecten](#)
 - De dienst [Good Food B2B](#)

- De [facilitator Stadslandbouw](#)
 - De [facilitator Bioafval voor huishoudens](#)
 - De [facilitator Bioafval voor professionelen](#)
 - De [facilitator niet-huishoudelijk afval](#) RecyclePro
 - De [facilitator Zero afval handelszaken](#)
 - De [Natuurfacilitator](#)
 - De [Waterfacilitator](#)
 - De [bodemfacilitator](#)
- ✓ Een specifieke opleiding over de integratie van transversale criteria en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de projecten. Er zullen verschillende sessies worden georganiseerd.
- Inschrijving: <https://framaforms.org/action-climat-2023-formations-a-linsertion-des-criteres-transversaux-dans-les-projets-1679498574>

De thematische tools van Leefmilieu Brussel blijven beschikbaar: technische documenten, presentatiefiches van voorbeeldprojecten, lijsten van externe deskundigen ...

Tijdens de uitvoering van de projecten

Leefmilieu Brussel en Brulocalis zorgen voor methodologische ondersteuning van de gemeenten en de OCMW 's.

De algemene opleidingscyclus zal in de loop van het jaar sessies aanbieden over verschillende aspecten van duurzaam projectbeheer, de implementatie van participatieve processen, communicatiemethodes enz.

Er zullen thematische uitwisselingsworkshops worden georganiseerd om ervaringen uit de projecten te delen. Aanwezigheid bij deze bijeenkomsten is verplicht voor de projectdragers.

Verschiedende technische hulpmiddelen worden ter beschikking gesteld door Leefmilieu Brussel: opleiders, deskundigen, internettools, ... (Zie pagina's met de voorstelling van de specifieke doelstellingen)

Een begeleidingscomité zal samenkomen minstens op het einde van het project, om de resultaten ervan goed te keuren, en zo vaak als nodig voor het goede verloop van de projecten, op verzoek van een van de partijen.

8. Uitgaven die in aanmerking komen voor de gewestelijke subsidie voor deze projectoproep

De gesubsidieerde uitgaven moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- ✓ ze moeten aangegaan zijn in de loop van de subsidieperiode
- ✓ ze moeten effectief uitgevoerd zijn door de begunstigde van de subsidie
- ✓ ze moeten opgenomen zijn in de boekhouding en identificeerbaar en controleerbaar zijn

⚠ De types van toegelaten uitgaven verschillen naargelang van de thematische doelstellingen. Ze worden toegelicht in de specifieke hoofdstukken.

De lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het totaal bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

9. Bedrag van de subsidies

Volgens het luik en het thema worden de volgende maximumbedragen aan subsidies toegekend

- Voor Luik 1 : 130.000 €
- Voor Luik 2 :
 - Mobiliteit, Good Food, Zero Afval : 75.000 €
 - Stad Natuur : 40.000 € voor werkingssubsidies
200.000 € voor investeringssubsidies

Het Brussels Gewest heeft zijn strategie voor economische transitie Shifting Economy ingevoerd, die zijn economisch beleid afstemt op klimaat-, milieu- en sociale doelstellingen.

In dit verband heeft het Gewest voorzien om geleidelijk alleen overheidssteun te verlenen aan ondernemingen die op sociaal en/of milieugebied tot voorbeeld strekken. Deze voorbeeldige aanpak kan worden geconcretiseerd door het verkrijgen van het Label Ecodynamisch Onderneming.

Zo, zullen de gemeenten / OCMW 's die op het ogenblik van de indiening van de aanvragen over het Label Ecodynamische Onderneming beschikken of die het labelingsproces voor ten minste één van hun gebouwen (gemeentehuis, hoofdzetel van het OCMW, technische gebouwen, scholen, bibliotheek, sportcentrum, ...) hebben opgestart, kunnen genieten van een verhoogd bedrag voor een ontvankelijke subsidie per gemeente / OCMW.

Deze verhoging zal worden berekend op basis van het winnende project van de gemeente / het OCMW dat in zijn voorlopige begroting de grootste salariscomponent bevat. Het toegekende bedrag is maximaal 11% van de subsidie en wordt toegekend binnen de grenzen van de beschikbare begrotingskredieten.

10. Betaling van de subsidie

De subsidie wordt gewoonlijk uitbetaald in 4 schijven:

- 20% bij ondertekening van de subsidieovereenkomst,
- 30% bij indiening van een tussentijds activiteitenverslag en een schuldvordering,
- 40% bij indiening van een finaal activiteitenverslag en een schuldvordering,
- 10% bij indiening van een financiële balans, bewijsstukken van de gedane uitgaven en een schuldvordering

De termijnen worden vastgesteld naargelang van de specifieke kalender van het project.

De lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het bedrag van de toegekende subsidie.

11. Kalender

Lancering van de oproep	31 maart 2023
Informatie- en ondersteuningssessies	week van 24 april 2023
Indiening intentieverklaringen	31 mei 2023
Voorafgaande begeleiding van de kandidaten	mei-juni 2023
Indiening van kandidatuurdossiers	15 augustus 2023
Vergadering van de selectiejury	september 2023
Toekenning subsidies	December 2023
Toekenning van de subsidies	1 januari 2024

Meer informatie:

Alle documenten die betrekking hebben op deze projectoproep zijn beschikbaar op het Website van Leefmilieu Brussel

<https://leefmilieu.brussels/hoe-het-gewest-de-milieu-initiatieven-van-lokale-overheden-steunt>

De dienst Duurzame Stad van Brulocalis is de partner van Leefmilieu Brussel voor de begeleiding van de Brusselse lokale overheden op het vlak van duurzame ontwikkeling

<https://brulocalis.brussels/nl>

BIJLAGEN:

Formulier van de intentieverklaring (Word-formulier)

Formulieren voor de indiening van projecten 2023 (Word-formulier)

Template voor PowerPoint geïllustreerde presentatie

Begrotingsbijlage (Excel-tabel)

Bijlage " Gelijke kansen " (Word-document)

Luik 1 - Versterking van het Klimaat Actie Programma

❖ Algemene criteria:

Dit deel van de projectoproep steunt de Brusselse gemeenten bij het opstellen en versterking van de coördinatie van een 'Klimaatactieprogramma' voor hun grondgebied dat rechtstreeks verband houdt met de gewestelijke strategieën en plannen.

Nadat de gemeente een 'Klimaatactieprogramma' (KAP) voor haar grondgebied heeft opgesteld en gevalideerd, kan zij steun krijgen om de functie van de Klimaatcoördinator te consolideren en/of te versterken.

Dit deel van de oproep is voorbehouden voor de gemeenten.

De voor dit deel toegekende subsidies zijn niet hernieuwbaar. Elke subsidie kan slechts eenmaal door elke gemeente worden verkregen.

❖ Herinneringen van de doelstellingen van het KAP:

Om rekening te houden met alle milieudoelstellingen zal het lokaal Klimaat Actie Programma aandacht besteden aan de thematische plannen en strategieën, met oog voor

- de directe emissies (verwarming, mobiliteit, ...), maar ook de indirecte emissies (Good Food, Zero Afval, ...)

EN

- de aanpassingsstrategieën (natuur, waterbeheer, inclusief biodiversiteit).

Deze geïntegreerde benadering maakt het mogelijk alle klimaatdoelstellingen van het Gewest aan te pakken. In elke strategie en in alle plannen die door het Brussels Hoofdstedelijke Gewest worden ontwikkeld, kunnen immers een aantal concrete strategische assen en maatregelen worden uitgewerkt op lokaal niveau.

❖ Shifting Economy

De economische transitie is een wereldwijde uitdaging die lokaal kan worden toegepast. Daarom heeft het Brussels Gewest een strategie goedgekeurd die de doelstellingen van de VN inzake duurzame ontwikkeling vertaalt naar het gewestelijk niveau: de **Shifting Economy** of de Gewestelijke strategie voor economische transitie.

De economische transitie is ook een van de pijlers van het regeerakkoord van de legislatuur 2019-2024. Door zijn economisch beleid af te stemmen op de klimaat-, milieu- en sociale doelstellingen plaatst het Gewest de economische transitie centraal in zijn Go4Brussels-strategie.

Daartoe heeft het Gewest uitdrukkelijk het beginsel onderschreven om geleidelijk alleen overheidssteun te verlenen aan ondernemingen met een voorbeeldfunctie op sociaal en/of milieugebied. Tegen 2030 zal de overheidssteun geleidelijk worden omgebogen naar alleen die ondernemingen die zich in een economische transitiefase bevinden, d.w.z. die welke een voorbeeldfunctie vervullen op milieu- en sociaal gebied.

❖ Prioritaire doelstellingen van het gesubsidieerd programma:

De taken van de Klimaatcoördinator zullen worden uitgebreid tot de ontwikkeling van innovatieve maatregelen om de deelname van lokale belanghebbenden (burgers, verenigingen, bedrijven enz.) aan de uitvoering van het Klimaatactieprogramma te integreren via inclusieve en participatieve processen.

De Klimaatcoördinator zal **synergieën** en transversaliteit creëren en **ontwikkelen**, zowel intern als met lokale actoren, en zal de **samenhang bevorderen** tussen de doelstellingen van het KAP en de acties die worden ondernomen op het gemeentelijke grondgebied, door de gemeente of door externe actoren. Om deze doelstellingen te helpen verwezenlijken, zal de Klimaatcoördinator worden ondersteund door het regionaal gestuurde systeem voor de begeleiding van de lokale overheden.

Deze processen zullen de integratie van initiatieven van de lokale actoren in de lokale klimaatacties mogelijk maken. Ze zullen zo worden ontworpen dat zij in de toekomst gemakkelijk kunnen worden gereproduceerd en aangepast.

Deze steun is een logisch vervolg op de validatie van het KAP, aangezien de gemeenten hierdoor bepaalde in hun KAP opgenomen acties kunnen uitvoeren en de follow-up ervan kunnen garanderen.

❖ Verwachte methodologie

Het project omvat een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop de taken van de Klimaatcoördinator (of de gevraagde HR-versterking indien de gemeente de Klimaatcoördinator momenteel uit eigen middelen financiert) zullen worden uitgevoerd.

De taken van de Klimaatcoördinator (of het coördinatieteam) moeten het volgende omvatten:

- Het toezicht op de **uitvoering van de maatregelen van het KAP**
Dit toezicht omvat de coördinatie van de transversale werkgroepen binnen de administratie
- **De voltooiing van het KAP en de uitvoering van de maatregelen**
Deze follow-up impliceert de coördinatie van de transversale werkgroepen in de administratie
- **Het toezicht op en de evaluatie van de maatregelen van het KAP**

De evaluatie vereist de vaststelling van resultaatindicatoren en hun compilatie

- **De coördinatie van de samenwerkings- en participatieprocessen met de lokale actoren:** burgers, verenigingen, plaatselijke bedrijven enz.
Bij deze coördinatie zullen de diensten Participatie, Sociale Cohesie, Sociale Coördinatie van het OCMW, ... betrokken worden
- **De steun voor de bevordering** van andere door het Gewest voorgestelde initiatieven voor de verschillende lokale actoren, en met name de projectoproep '**Vooruit met de wijk**' gericht tot burgergroeperingen, die projecten kunnen uitvoeren die bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het KAP
- **Een goede communicatie** over deze verschillende activiteiten
Om deze communicatie te verzekeren, zal de coördinator een beroep doen op de communicatiedienst van de gemeente of op gespecialiseerde dienstverleners
- De coördinator zal **instaan voor de samenhang** tussen de acties en de doelstellingen van de KAP en de acties die op het grondgebied van de gemeente worden ondernomen, hetzij door de gemeente, hetzij door de actoren van het grondgebied (verenigingen, bedrijven, burgers).
Hij zal zorgen voor de diversiteit en de evenwichtige verdeling in de thema's van de uitgevoerde projecten
- Hij zal **het eerste aanspraakpunt van het Gewest** (Leefmilieu Brussel) zijn voor het klimaatbeleid en de opening naar de burgers

❖ **Verwachte specifieke rapportering voor deze doelstelling**

De activiteitenverslagen zullen naarmate het project vordert de volgende elementen in detail presenteren:

- De werkwijze van het Klimaatcoördinatieteam: taakverdeling, vergaderfrequentie, samenstelling van de stuurgroep, werkgroepen enz.
- De beoogde methode voor de uitvoering van de maatregelen die beantwoorden aan de strategische en operationele doelstellingen van het lokale Klimaatactieprogramma, met integratie van de actoren van het grondgebied
- De beoogde methodologie voor het opzetten van de verschillende processen in verband met de verwachte taken
- De rapporten van eventuele externe dienstverleners
- De beoogde methodologie voor het toezicht op en de evaluatie van de in het plan vervatte maatregelen.

Om de geleverde inspanningen op gemeentelijk niveau in het kader van de gewestelijke doelstellingen te valoriseren, is het ook belangrijk dat de evaluatie van het lokale plan aan Leefmilieu Brussel wordt bezorgd.

De projectdrager verbindt zich ertoe de vorderingen en resultaten van zijn project voor te stellen tijdens bijeenkomsten die Brulocalis en Leefmilieu Brussel organiseren.

❖ Wat ter beschikking wordt gesteld

* Methodologische begeleiding

De gemeenten worden verzocht contact op te nemen met LB en Brulocalis om hun programma vast te stellen en te bepalen welke stappen in aanmerking komen voor de voorgestelde subsidies. Naast de hieronder gepresenteerde thematische tools zal gedurende de looptijd van de oproep bijstand bij de voorbereiding van dossiers worden gepland in het kader van de vergaderingen van het netwerk van klimaatcoördinatoren.

* Gewestelijke strategieën en plannen:

- Het [Gewestelijk Energie-Klimaatplan 2030](#) en het Klimaat ordonnantie van 17/6/2021
- De [Renovatiestrategie 2030 – 2050](#) Renolution
- De [Good Food-strategie](#)
- Het [Gewestelijk programma voor circulaire economie](#) (GPCE)
- Het [Gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan](#)
- Het [Gewestelijk Natuurplan](#) 2016-2020
- Het [Gewestelijk Programma voor Pesticiden reductie](#)
- Het [Waterbeheerplan](#) 2016-2025
- Het [Gewestelijk Good Move Plan](#)
- De [Gewestelijk Stratégie voor Economische Transitie](#) Go4Brussels2030

* Bibliografie en inspiratiebronnen:

- Het [Burgemeesters convenant](#)
- De brochure "[17 doelstellingen om Brussel te transformeren](#)" van Brulocalis, over de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen voor de gemeenten
- Het [Label Ecodynamische Onderneming](#)

* Tools voor diagnosestelling, hulp en ondersteuning:

- De gedetailleerde gegevens uit de [energiebalans](#) en de [inventaris van de broeikasgasemissies](#) op gewestelijke schaal, en de bijhorende [methodologische informatie](#)
- De uitsplitsing van deze gegevens op schaal van de gemeenten, op basis van duidelijke en eenvoudige verdeelsleutels die zullen worden toegelicht in de loop van het project (beschikbare gegevens bij de start van het project)

* De Facilitatordiensten

- De [facilitator Duurzame Gebouwen](#)
- De [facilitator Water](#)
- De [facilitator Zero Afval](#)
- De [facilitator Biologisch afval](#)
- De [facilitator niet-huishoudelijk afval](#) RecyclePro
- De [Natuurfacilitator](#)
- De [facilitator Bodem](#)
- De [facilitator Stadslandbouw](#)
- De [facilitator Duurzame wijkontwikkeling](#)
- De [facilitator Klimaat](#) voor de gemeenten

❖ Duur van de projecten

De duur van de subsidie is vastgesteld op 2 jaar.

Dit is een eenmalige, niet-hernieuwbare subsidie, beschikbaar voor gemeenten na de subsidie voor de voorbereiding van het KAP, of ter versterking van de uit eigen middelen gefinancierde coördinatie.

❖ Financiële voorwaarden

Het maximumbedrag van de subsidies is vastgelegd op **130.000 euro**.

De subsidie is in de eerste plaats bedoeld om de instandhouding en/of versterking van de functie van Klimaatcoördinator te financieren. De versterking door een aanvullende aanwerving wordt aanvaard wanneer de Klimaatcoördinator uit eigen middelen wordt gefinancierd.

Elke lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het totaal bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

Voor deze doelstelling moeten de geplande types van uitgaven worden verdeeld naargelang van de volgende posten:

- **De personeelskosten, voor de functie van klimaatcoördinator maximum 1 VTE**, die voor 100% via de subsidie kan worden gefinancierd
- De bezoldiging van derden en onderaannemers, de honoraria, de tijdelijke werknemers (externe dienstverleners, deskundigen, consultants, ...)
- De werkingskosten die rechtstreeks door het project worden voortgebracht (administratieve kosten, aankoop of huur van materiaal, ...)
- de huur en huurlasten, uitgezonderd de gebouwen die toebehoren aan de gemeente of aan het OCMW
- de promotie- en publicatiekosten
- De kosten van voertuigen en verplaatsingen (uitgezonderd de verplaatsingen tussen woon- en werkplaats)

❖ Contactpersoon voor deze doelstelling:

Martha CADENA BARROS
Afdeling Energie, Lucht, Klimaat en Duurzame
gebouwen
Departement Evaluatie Lucht, Klimaat en
Energie
02 563 4338
mcadena@environnement.brussels

Pascale ALAIME
Afdeling Gewest in transitie, Laboratorium
luchtkwaliteit en Monitoring
Departement Omgeving en burgers in transitie
& Good Food
02 775 7750
palaime@environnement.brussels

Luik 2 - Uitvoering van de klimaatmaatregelen

❖ Algemene criteria:

Dit luik van de projectoproep ondersteunt de uitvoering van thematische projecten die overeenkomen met een of meer maatregelen die zijn vastgelegd in het Klimaat Acties Programma van de gemeente.

Gemeenten **EN** OCMW 's kunnen in dit deel van de oproep projecten indienen.

De methodologie van het transversale en participatieve projectbeheer, zoals gepromoot tijdens de begeleiding van het programma "Agenda IRIS 21", zal worden gebruikt:

- Project gedragen door de lokale overheden, College of Permanent Bureau
- Invoering van een transversaal projectbeheer dat alle betrokken diensten omvat, alsook de potentiële externe partners, en dat vaste vorm krijgt door de identificatie van een transversaal stuurcomité
- Integratie van een proces van burgerparticipatie om de bevolking te betrekken bij deze gemeenschappelijke actie. Samenwerking met een extern consultant die gespecialiseerd is in participatieve processen is stellig aanbevolen voor dit punt
- Identificatie van indicatoren om de impact van de maatregelen met betrekking tot de vastgelegde doelstellingen te beoordelen.

De projecten kunnen betrekking hebben op acties rond:

- De interne werking van het bestuur: bewustmaking, opleiding van medewerkers, intern ecobeheer, duurzame openbare aanbestedingen, ...
- Het erfgoedbeheer van de gemeente / het OCMW / de overheidsdienst: inrichting, renovatie van gebouwen, beheer van het verbruik, beheer van het voertuigenpark, ...
- Het beheer van het grondgebied: studies of werven voor aanleg van de openbare ruimte
- De bewustmaking, ondersteuning, activering van de burgers.

Ze zullen worden uitgevoerd om een ambitieus globaal doel te bereiken dat concrete veranderingen inhoudt.

De thematische doelstellingen worden ingedeeld volgens twee assen om te voldoen aan de doelstellingen van het lokale Klimaat Acties Programma:

- verlichting van de directe of indirecte emissies
- aanpassing en versterking van de biodiversiteit

Elke lokale overheid mag zo veel projecten indienen als ze wil, voor een of meerdere thema's van dit luik.

Projecten die worden uitgevoerd door verschillende lokale overheden, worden sterk aangemoedigd: het delen, uitwisselen en samenvoegen van hulpbronnen tussen lokale overheden wordt aangemoedigd, om tot een beter gebruik van de hulpbronnen en middelen te komen. Op die manier zullen hopelijk projecten ontstaan die worden geleid door 2 of 3 aangrenzende gemeenten, door meerdere OCMW 's, of door een gemeente en haar OCMW.

In het geval van een project dat collectief wordt uitgevoerd door meerdere lokale overheden, moet elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag ontvangen. elke begunstigde

partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag.

Elke lokale overheid moet het project onder haar naam indienen en de verdeling van het bedrag toevoegen voor haar aandeel in de subsidie.

Elke lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het totaal bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

De projecten mogen nog niet als dusdanig bestaan: het moet gaan om ofwel nieuwe acties, ofwel bestaande acties die een nieuwe boost krijgen.

De impact op milieu en klimaat moet duidelijk worden benadrukt in de voorstelling van het project.

De ingevoerde maatregelen zullen bij de bevolking in de kijker worden gezet, om als voorbeeld te dienen en de inwoners aan te moedigen om elke dag te handelen. Er zal moeten worden voorzien in de communicatiemiddelen die nodig zijn voor de verspreiding van het project: hiervoor zal in de begroting van het project een specifieke begrotingspost worden opgenomen.

Communicatiemiddelen (waaronder relaties met de media, conferenties, seminars, informatiemateriaal, zoals brochures, folders, affiches, presentaties ... in elektronische vorm, via traditionele of sociale media ...), alsook verspreidingsactiviteiten of belangrijke resultaten gefinancierd door de subsidie, moeten het logo van Leefmilieu Brussel dragen en de woorden 'met de steun van Leefmilieu Brussel'.

Het project mag echter niet uitsluitend betrekking hebben op een communicatiecampagne.

De projecthouders moeten in het bijzonder toezien op de kwaliteit en de nauwkeurigheid van de samenstelling van hun kandidatuurdossier: de doelstellingen van het project, de verwachte impact, de ingezette middelen en de planning moeten gemakkelijk worden begrepen bij lezing van het dossier.

De transversale aandachtspunten moeten in aanmerking worden genomen in de uitvoering van de projecten: de aspecten sociale cohesie, bijzondere eigenschappen van de kwetsbare doelgroepen, mindervaliden, senioren, economische, interculturele en intergenerationele aspecten, burgerparticipatie, verenigingsstructuren, ...

De duur van de subsidie voor uitvoering van de maatregelen kan variëren volgens de beschouwde thema's en wordt vermeld in de hierna volgende voorstelling van de doelstellingen.

De planning van het project moet realistisch worden beoordeeld en voorgesteld in het kandidaatstellingsdossier, rekening houdend met de realiteit die verband houdt met het werktempo van het bestuur. Dit element vormt een belangrijk criterium in de beoordeling van het dossier.

Bij de beoordeling van de projecten zal rekening worden gehouden met de voorafgaande begeleiding van het project door de thematische facilitators en de deelname aan de door Leefmilieu Brussel georganiseerde opleidingssessies, alsook met de correcte verwerking van deze aanbevelingen in het einddossier.

Voor sommige doelstellingen is begeleiding vooraf verplicht (zie details in de beschrijving van elk thema).

MAATREGELEN OM DE DIRECTE EMISSIES TE VERMINDEREN

Mobiliteit

Het wegvervoer is een van de voornaamste bronnen van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het was in 2020 in zijn eentje verantwoordelijk voor 55% van de stikstofuitstoot, (NO_x) en 23% van de uitstoot van fijnstof PM2.5. Het vervoer is ook een van de grootste bronnen van broeikasgasuitstoot: in 2020 was het goed voor 27% van de totale uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) in Brussel en die uitstoot is sinds 1990 constant gebleven, terwijl veel andere sectoren hem hebben verminderd.

Deze emissies dragen bij tot de opwarming van de aarde en een verslechtering van de luchtkwaliteit. Een slechte luchtkwaliteit leidt tot ruim 900 vroegtijdige overlijdens per jaar, ademhalings- en hart- en vaatziekten en andere gezondheidsproblemen bij de inwoners van Brussel. Deze gevolgen voor de gezondheid treffen vooral de meest kwetsbaren (kinderen, ouderen en chronisch zieken) en doen zich sterker voelen in achtergestelde buurten waar het wegverkeer intensiever is.

Zoals bepaald in het Energie-Klimaatplan 2030 van het Brussels Gewest zal de vermindering van de vervoersemisies worden bereikt via twee belangrijke hefbomen: de vermindering van het aantal afgelegde kilometers in motorvoertuigen (Good Move-plan) en de evolutie naar een wagenpark met een lagere uitstoot, met als belangrijkste maatregel de afschaffing van voertuigen met een verbrandingsmotor via de Lage-emissiezone (Low Emission Mobility Strategy).

Het gewestelijk Good Move-plan

Het doel van het Good Move-plan is om het leefklimaat te verbeteren en tegelijk de demografische en economische ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te ondersteunen. Met dit plan wil de Brusselse regering een antwoord bieden op de ecologische, sociale en economische uitdagingen van het Brussels Gewest door resoluut te kiezen voor een aangename en veilige stad. Die moet bestaan uit rustige wijken, verbonden door intermodale structurele assen, en gericht op efficiënt openbaar vervoer en vlotter verkeer.

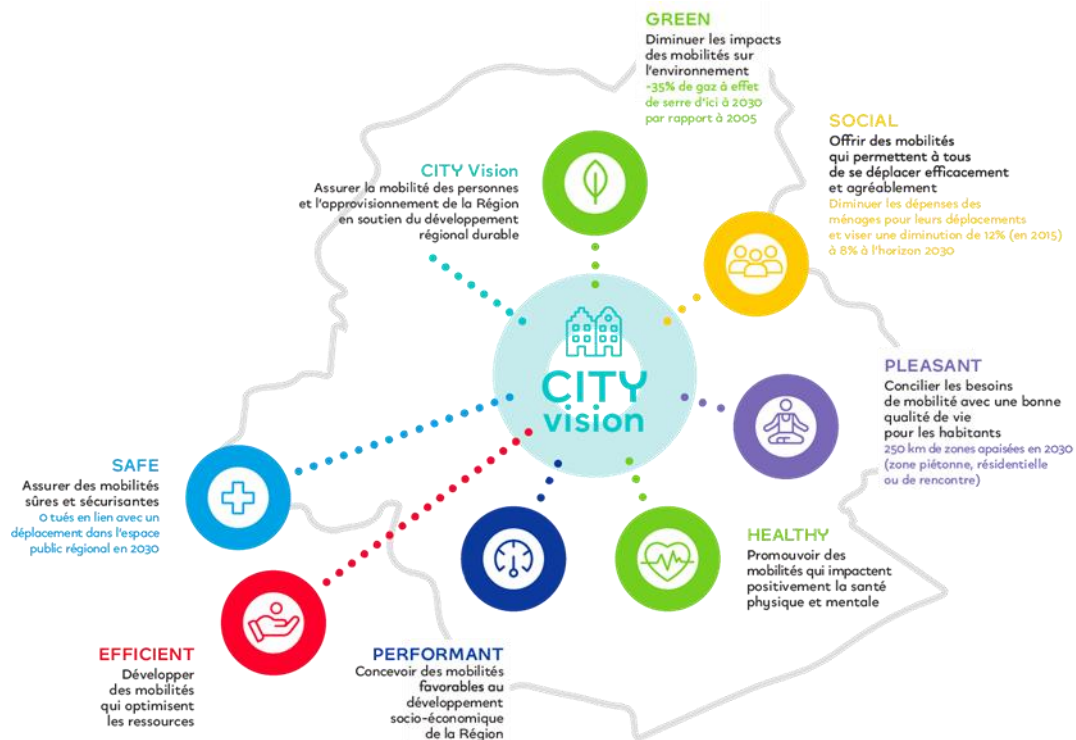
De maatregelen van het plan zijn bedoeld om elke gebruiker aangepaste, gefaciliteerde en geïntegreerde mobiliteitsoplossingen te bieden, zodat hij/zij voor elk van zijn/haar reizen de meest geschikte vervoerswijze kan kiezen, afhankelijk van zijn/haar bestemming en behoeften op een bepaald moment.

Dit zal helpen om de mobiliteitspraktijken te veranderen en het aantal autoritten met een kwart te verminderen.

Meer concreet wil het Good Move-plan het modale aandeel van de auto tegen 2030 met 25% verminderen ten opzichte van 2018.

Op basis van modellen komt deze doelstelling neer op een vermindering van het aantal afgelegde kilometers met de auto en dus van de CO₂-uitstoot met ongeveer 21% in het Gewest. De door Good Move geplande modal shift is daarom een belangrijke hefboom voor de vermindering van de vervoersemisies.

Er is een hele reeks maatregelen gepland om de modal shift te bevorderen, waarvoor lokale maatregelen nodig zijn, zoals het parkeerbeleid, de circulatieplannen ...

De 'Low Emission Mobility' strategie van het Brussels Gewest

In juni 2022 heeft de Brusselse regering de roadmap 'Low Emission Mobility' goedgekeurd, dat de strategie uitstippelt die nodig is voor de uitfasering van voertuigen met verbrandingsmotor (diesel in 2030 en benzine/LPG/CNG in 2035) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De roadmap presenteert de doelstellingen per voertuigcategorie, het tijdschema voor de Brusselse lage-emissiezone voor de periode 2025-2035 en de verschillende voorstellen voor maatregelen om deze transitie te verwezenlijken, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare groepen.

❖ Prioritaire doelstellingen

Projecten die in het kader van deze oproep worden ondersteund, moeten voldoen aan de doelstellingen om de directe uitstoot van broeikasgassen door verplaatsingen te beperken en tegelijkertijd in lijn liggen met de doelstellingen van het Good Move-plan. Bijzondere aandacht moet worden besteed:

- aan kwetsbare personen inzake mobiliteit zoals gezinnen met een laag inkomen, personen met een beperkte mobiliteit, senioren, grote gezinnen/eenoudergezinnen, nachtwerkers, personen met een digitale achterstand;
- aan de perimeters die betrokken zijn bij de CLM (onderzoek of uitvoering) in de gemeenten.

Ze moeten dus aansluiten bij onderstaande prioriteiten:

1) Ondersteunen en sensibiliseren tot actieve en gedeelde vervoerswijzen en openbaar vervoer

Doel: promoten en bekendmaken van de alternatieven voor de privéauto die de burgers ter beschikking krijgen en aanmoedigen van de naleving van het mobiliteitsbeleid dat tot doel heeft emissies te verminderen.

Deze doelstelling vormt een aanvulling op [de projectoproep van Brussel Mobiliteit](#) die de concrete uitvoering van duurzame mobiliteitsprojecten wil ondersteunen.

- De burgers van de gemeente sensibiliseren voor de lucht-/klimaatuitdagingen van de mobiliteit en van de impact van de genomen maatregelen op het gebied van het beperken van het verkeer en de verbetering van het wagenpark (LEZ/elektrificatie). Het positieve effect benadrukken van geplande/uitgevoerde beleidsmaatregelen om klimaatdoelstellingen te verwezenlijken en de luchtkwaliteit, de gezondheid en de geluidshinder in de wijken te verbeteren.
Links met rustige mazen zijn interessant. Projecten kunnen ook gericht zijn op LEZ, opladen (slim en gekoppeld aan hernieuwbare energie en energiegemeenschappen ...).
- Sensibilisering en ondersteuning van de (nieuwe) inwoners van de gemeente, met de verplichting om bijzondere aandacht te besteden aan personen met beperkte mobiliteit, bijvoorbeeld door acties op te zetten in aanvulling op de Mobility Coach van Leefmilieu Brussel (www.mobilitycoach.brussels). Deze bijkomende acties hebben als doel:
 - Met de Mobility Coach van Leefmilieu Brussel specifieke acties plannen om kwetsbare automobilisten in de gemeente te bereiken.
 - Winkels en voorzieningen in de buurt van de woonplaats promoten in de geest van de '15-minute city' waar u binnen 15 minuten te voet of met de fiets van uw woning kunt vinden wat u nodig heeft.
 - Versterken van acties in het kader van de schoolvervoerplannen die erop gericht zijn de modal shift te ondersteunen via, bijvoorbeeld, programma's om bakfietsen of fietskarren ter beschikking te stellen, het uitlenen van kinderzitjes of driewielers, het organiseren van fietsrijen van scholen, het uitvoeren van programma's geïnspireerd op het programma '[1 fiets voor 10 jaar](#)' ...
 - Een fysieke locatie voorzien en permanenties organiseren zodat burgers kunnen profiteren van de mobiliteit coaching van de Mobility Coach en/of ondersteuning om mensen met een digitale achterstand te helpen bij het aanvraag van een Brussel Air-premie/LEZ-dagpas/LEZ-vrijstelling.
 - Kennis over fietsen, gedeelde mobiliteit, opladen ... bevorderen door lokale ambassadeurs in samenwerking met de Mobility Coach.
 - In samenwerking met lokale actoren plaatsen en tijdstippen creëren voor uitwisseling rond actieve vervoerswijzen (workshops fietsmechanica, fietscursussen en verkeersmanagement, fiets parkeren, ...) voor kwetsbare personen inzake mobiliteit.
- Het aanbod van sociaal vervoer voor de inwoners van de gemeente promoten in samenwerking met de lokale partners.

2) Gedeelde mobiliteit en fiets bevorderen

Doel: Verminderen van autobezit door alternatieven voor privéauto's aan te bieden

- Een project opzetten voor autodelen in woongebouwen. De vloot kan bestaan uit fietsen, aanhangwagens, bakfietsen, personenauto's of kleine bedrijfswagens. Het beheer en onderhoud van de voertuigen wordt bij voorkeur uitbesteed via een partnerschap met autodeelbedrijven of een leasingsysteem.
- Structureel bevorderen van het delen van individuele voertuigen door particulieren en professionals op wijkniveau met een focus op de wijken met een kwetsbare bevolking inzake mobiliteit.

- Opzetten van een systeem voor autodelen tussen het OCMW/de gemeente en de burgers of verenigingen met een maatschappelijk doel die actief zijn op het grondgebied van de gemeente.
- Oplossingen ontwikkelen voor het beveiligd parkeren van fietsen op het niveau van de wijk.

3) Bevorderen van carpooling voor OCMW 's/gemeenten

Doel: Delen van de kosten voor de aankoop en het onderhoud van de voertuigen (al dan niet gespecialiseerd), de opslag, ...

- Een studie uitvoeren om weinig gebruikte voertuigen in een pool te steken en een systeem in te voeren voor het delen van deze voertuigen tussen gemeenten onderling (software voor voertuigbeheer, keybox, enz.). De vernieuwing van afgedankte voertuigen of voertuigen die niet meer toegestaan zijn in de lage-emissiezone is zeker een uitgelezen kans om de voordelen van pooling te evalueren en het in te voeren.

4) Verbetering van de logistiek van de gemeente/OCMW

Doel: het verminderen van de milieu-impact van alle logistieke activiteiten te verminderen: inkomende en uitgaande leveringen, leveringen tussen locaties, afvalvervoer, enz.

- Verfijnen van de aankoopcriteria in de procedures voor overheidsopdrachten om de impact van logistieke stromen (inkomende leveringen van goederen, afval ...) te verminderen, in het bijzonder door leveringen met de (bak)fiets te bevorderen.
- Een studie uitvoeren om het potentieel voor het optimaliseren van leveringen te identificeren (aantal leveringen, kosten, gegenereerde verkeer, uitstoot van vervuilende stoffen, tijd besteed aan de leveringen, potentieel voor een modal shift, ...)
- Oprichting van een werkgroep rond het onderwerp logistiek beheer in de gemeente/OCMW.
- Opstellen van een actieplan om de bestaande processen te verbeteren.
- Het actieplan in de praktijk brengen (eventueel door het opstarten van proefprojecten, bestuurders begeleiden/opleiden in de richting van (bak)fietsen ...).

❖ Wat ter beschikking wordt gesteld:

Om de kandidaturen van deze projectoproep voor te bereiden en de geselecteerde projecten te implementeren, stelt Leefmilieu Brussel verscheidene instrumenten ter beschikking:

- * Ondersteuning door de afdeling Vergunningen en partnerschappen en in het bijzonder de afdeling Duurzame Mobiliteit:
 - Facilitateur [Mobility Coach](#)
 - Contact via e-mail pdebvp@leefmilieu.brussels:
 - Vragen over voorzieningen en inrichting van fietsenstallingen.

- Vragen over het bedrijfsvervoerplan waar gemeenten en OCMW 's met meer dan 100 werknemers op dezelfde locatie aan onderworpen zijn.
 - Vragen over het beheer van het wagenpark van de overheid en het voorbeeldkarakter van de overheid op dit vlak.
 - Facilitator [Mobility et Fleet Management](#)
 - Contact via e-mail permit@leefmilieu.brussels voor vragen met betrekking tot de naleving van de exploitatievoorwaarden van de milieuvergunningen.
- * Bibliografische hulpmiddelen
- Gewestelijk mobiliteitsplan [Good Move en samenvatting](#)
 - De [stratégie "Low Emission Mobility"](#) van het BHG
 - Het [Vademecum Fietsparkeervoorzieningen](#) uitgegeven door Brussel Mobiliteit
 - De webpagina over het [beheer van het wagenpark van de Brusselse overheden](#)
 - De webpagina over [parkeren in de milieuvergunning](#)
 - Het artikel in de [Gids van de Mobiliteit en de Verkeersveiligheid nr. 52 over leveringsplannen voor bedrijven](#)
 - De website [Low Emission Zone](#) (LEZ)
- * Leefmilieu Brussel stelt tools ter beschikking [voor de begeleiding bij de integratie van milieucriteria in de openbare aanbestedingen](#):
- een cyclus van opleidingen om de Brusselse ambtenaren te helpen milieucriteria in hun opdrachten op te nemen.
 - een gratis helpdesk om alle praktische of juridische vragen te beantwoorden greenprocurement@leefmilieu.brussels
 - een [aankoopcentrale](#) voor kantoorbenodigdheden
 - een [webpagina](#) met informatie over opleidingen, typebestekken, wetteksten die van kracht zijn, de tarieven van de aankoopcentrale, ...
 - een [‘MobiClick’-centrale](#) beheerd door SIBELGA, voor de aankoop van bedrijfsvoertuigen (MPV, bestelwagens en vrachtwagens) op elektriciteit en aardgas.

❖ **Rapportering en specifieke valorisatieacties die voor deze doelstelling verwacht worden**

De ondersteuning voor de mobiliteitsprojecten past in de uitvoering van de Good Move-strategie en moet bijdragen aan de globale doelstellingen van de strategie. Daartoe zal een grondige evaluatie van de gesteunde projecten worden verwacht.

Vanaf de ontwerpfase van het project moeten evaluatietools worden geïmplementeerd zodat de evolutie vóór/na het project kan worden vastgesteld, met name wat gedragswijzigingen betreft.

Concreet moet het project minstens op de volgende punten geëvalueerd worden:

- gedragswijziging bij het doelpubliek (meting vóór/na, bv. aan de hand van een enquête);
- indicatoren voor de impact op het milieu (variëren naargelang van het project).

Met dit doel voor ogen zal de projecthouder de door Leefmilieu Brussel aangereikte Reporting Template moeten invullen.

Verder verbindt de projecthouder zich er eveneens toe om de resultaten van zijn project tijdens de door Brulocalis en Leefmilieu Brussel georganiseerde uitwisselingsbijeenkomsten te komen voorstellen.

❖ Duur van de projecten

De projecten moeten plaatsvinden over een periode van **minimaal 2 jaar en maximaal 3 jaar**.

❖ Financiële voorwaarden

Het maximale bedrag van de subsidie is vastgelegd op **75.000 euro**.

Elke lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

In het geval van een project dat collectief wordt uitgevoerd door meerdere lokale overheden, moet elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag ontvangen. elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag.

Elke lokale overheid moet het project onder haar naam indienen en de verdeling van het bedrag toevoegen voor haar aandeel in de subsidie.

Hiervoor moeten de voorgenomen uitgaven worden ingedeeld in functie van de volgende posten:

- personeelskosten, het personeel bij het kader van het bestuur uitgezonderd (specifieke aanwerving
- voor het project of behoud van een onzekere job in het kader van het project)
- de bezoldiging van derden en onderaannemers, de honoraria, de tijdelijke werknemers
- de werkingskosten die rechtstreeks door het project worden voortgebracht (administratieve kosten, aankoop of huur van materiaal, ...)
- de huur en huurlasten, uitgezonderd de gebouwen die toebehoren aan de gemeente of aan het OCMW
- de promotie- en publicatiekosten
- de voertuig- en vervoerskosten
- de afschrijvingen en investeringen: het gaat om een **werkingssubsidie**, dus het deel dat wordt aangewend voor investeringen (voor de aanleg van moestuinen, voor de aankoop van voertuigen, van koelkasten, ...), mag niet hoger liggen dan 50% van het gevraagde bedrag.

Contactpersoon voor deze doelstelling:

Simon DEHOUCK
Afdeling Vergunningen en Partnerschappen
Departement Duurzame Mobiliteit
02 775 7523
sdehouck@environnement.brussels

MAATREGELEN OM DE INDIRECTE EMISSIES TE VERMINDEREN

Good Food-strategie

De Good Food-strategie

Op 2 juni 2022 werd de [Good Food 2-strategie \(2022-2030\)](#) goedgekeurd door de Brusselse regering. De Good Food 2-strategie moet ervoor zorgen dat **alle Brusselaars** toegang hebben tot Good Food dat aangepast is aan hun behoeften, met inachtneming van een **eerlijke prijs** voor de producenten. Om deze doelstellingen te bereiken, heeft het Brussels Gewest actoren uit de **sociale en gezondheidssector** erbij betrokken en gekozen voor een benadering van voeding '**per wijk**', zo dicht mogelijk bij de burgers.

Voor de professionals is het de hele bevoorradingsketen die het Gewest wil zien evolueren om **duurzaamheid, economisch dynamisme en kwalitatieve werkgelegenheid** met elkaar te verzoenen. Alle actoren zullen toegang hebben tot ondersteuning bij deze transitie door middel van aangepaste tools, die **lokale, voornamelijk Belgische, ketens en innovatieve distributiemodellen** zullen bevorderen. Naast de sociale ommekeer wil het Gewest dat deze strategie ook een economische ommekeer teweegbrengt.

Het Nationaal Energie-Klimaatplan omvat, in zijn deel over de indirecte emissies, een hoofdstuk over de voeding.

Volgens de Low Carbon-studie had in 2013 15% van de indirecte uitstoot in het Gewest verband met de productie, het transport en de verwerking van voedingsproducten. We denken bijvoorbeeld aan de promotie van biologische landbouw / agro-ecologie, die minder synthetische chemicaliën gebruikt en beter is voor de bodem, de biodiversiteit en de gezondheid van de mens. Bovendien heeft de vleesconsumptie aanzienlijke emissies tot gevolg, alsook een toenemende ontbossing over de hele wereld (voor veevoer). We denken ook aan de strijd tegen voedselverspilling, om de emissies te verminderen over de hele keten.

In alle coherentie zal het NEKP de Good Food-strategie bestendigen en versterken en deze afstemmen op de doelstelling teneinde de globale koolstofafdruk te verkleinen. Het vermeldt in het bijzonder de maatregelen op het vlak van landbouw (stedelijk, peri-urbaan, professioneel, burgers, scholen, overheden); de steun bij de ontwikkeling van het aanbod van duurzame voeding (vooral in de kantines en andere door de overheid beheerde horecazaken) en de invoering van een geïntegreerd logistiek aanbod

❖ Prioritaire doelstellingen

De projecten die worden ondersteund in het kader van deze oproep moeten voldoen aan de doelstellingen van vermindering van de indirecte broeikasgasuitstoot. Ze moeten dus voldoen aan onderstaande prioriteiten en een echte toename van de lokale transitie naar een duurzamer en veerkrachtiger voedselsysteem mogelijk maken.

De gemeenten die geen Good Food-subsidie hebben gekregen tijdens de vorige edities zullen voorrang krijgen bij deze editie van de projectoproep.

1) Good Food Kantines

- Een echt "Good Food Kantineplan" ontwikkelen en uitvoeren: een Good Food-aanbod garanderen in alle gemeentelijke kantines (met prioriteit voor scholen, daarna rusthuizen, kinderdagverblijven, sociale restaurants) met een langetermijnvisie, de criteria van het Good Food Kantine-label volgen en een kandidatuur dossier indienen voor elke instelling.

De gemeente zorgt voor opvolging van de resultaten, van de tevredenheid van de bewoners, van de bezoekersaantallen van deze kantines, dit met het oog op een proces van continue verbetering. Opvolgingsindicatoren moeten worden vastgelegd in overleg met Leefmilieu Brussel, en dit met hogere ambities dan alleen maar participatie aan de beschikbare gewestelijke voorzieningen (bv. samenwerking met lokale producenten, gerichte communicatie met de ouders, controle van de conformiteit met het bestek, schone keukens enz.). De gemeente zal kunnen genieten van het Good Food hulp- en begeleidingssysteem (technische en praktische opleiding, helpdesk, typebestekken, ...).

Meer specifiek voor scholen: een plan rond "voeding op school" opzetten om Good Food te integreren in de kantine, maar ook daarbuiten (beheers- en pedagogische aspecten). Het voedingsplan zal de financiële en culturele 'toegankelijkheid' van voeding in de scholen moeten integreren.

- Proefprojecten in kantines ontwikkelen om prioritaire belemmeringen voor een overgang naar Good Food uit de weg te ruimen, met name de smaak/aantrekkelijkheid van vegetarische maaltijden met veel groenten, de voedselkosten. Deze proefprojecten moeten leiden tot resultaten die naar andere instellingen kunnen worden overgedragen.

2) Toegankelijkheid van Good Food aan iedereen

- In wijken met een gering aanbod van toegankelijke Good Food is het de bedoeling structurele acties van commerciële aard te ontwikkelen en te ondersteunen om de toegankelijkheid van Good Food voor de Brusselaars te verbeteren.

In het kader van de revitalisering van de plaatselijke economie, acties ontwikkelen om de opkomst te stimuleren van winkels/verkooppunten voor levensmiddelen die [Good Food-criteria](#) hanteren (markt, winkels, restaurants ...) en de zichtbaarheid van het Good Food-aanbod bij de inwoners van de gemeente vergroten. Deze verkoopstructuren moeten inspelen op de behoeften van de wijk en de belanghebbenden van de wijk erbij betrekken.

Het hele Good Food-aanbod moet kunnen voldoen aan de vraag van de wijk, rekening houdend met de verschillende consumentenprofielen, zowel wat koopkracht als wat eetgewoonten betreft.

Dit kan ook worden vertaald in de ontwikkeling van sociale restaurants, sociaal-professionele integratieprojecten, met Good Food-criteria, de ontwikkeling van buurtkantines of -restaurants, die bijdragen tot de toegankelijkheid van Good Food in Brussel, en daarbij alle belanghebbenden, waaronder de burgers, betrekken bij een project dat breder is dan louter consumptie (bewustmaking, debat, in de kijker zetten van buurtactoren ...) met een bedrijfsmodel dat autonomie mogelijk maakt (binnen 3 jaar).

Bijvoorbeeld, de ontwikkeling van:

- verwerkings- en participatieve cateringprojecten;
- gratis prijssystemen;
- alternatieven voor grootschalige distributie (producentenmarkt);
- het opzetten van collectieve aankoopgroepen tussen bewoners;
- coöperatieve en participatieve supermarkten;
- sociale kruidenierswinkels of sociale restaurants (bedoeld als een gemengde gemeenschapsplaats met diverse activiteiten).

Prioritaire wijken

De GF2-strategie beoogt projecten te ondersteunen in een aantal wijken die als prioritair zijn geïdentificeerd. <https://goodfood.brussels/nl/content/de-prioritaire-wijken>

Andere projecten Prioriteit 2

3) Productie

- Productieruimten (in volle grond of bovengronds) - met name op terreinen die eigendom zijn van of beheerd worden door de gemeenten en OCMW 's - ter beschikking stellen voor professionele landbouwprojecten of voor burger- of collectieve zelfproductieprojecten (bv. burgermoestuinen, volkstuinen) met name multiproductieve projecten (moestuin, boomgaard, kippenhok, kweektuin voor de burgers, kruiden enz.). Er zal bijzondere aandacht worden gewijd aan projecten in verband met sociale huisvesting. Projecten voor burgerlandbouw die verband houden met de sociale huisvesting worden aangemoedigd.
- Een beleid ontwikkelen en invoeren om de aanwezigheid van voedingsgewassen te garanderen (bijvoorbeeld met fruitbomen, die tegelijk de biodiversiteit bevorderen) in de openbare en semiopenbare ruimten van de gemeente, waarbij wordt gezorgd voor een duurzaam en blijvend beheer voor onderhoud en oogst.
- Ontwikkeling van projecten van socioprofessionele inschakeling in de groenteteelt, op een terrein waarover de gemeente of het OCMW zeggenschap heeft, met oog op rendabiliteit op lange termijn en lokale afzet van de productie.

4) Good Food-circuits

- Logistieke hubs opzetten om de distributiekanaalen voor voedingsproducten te stimuleren die het Brussels Gewest zo lokaal mogelijk (en ten minste Belgisch) bedienen door ruimte en middelen ter beschikking te stellen ter ondersteuning van publiek-private initiatieven voor logistieke knooppunten (of andere oplossingen), en deel te nemen aan de constructie van het project (met hub bedoelen we: fysieke logistieke structuur waar verschillende logistieke stromen (voedingsproducten in ons geval) die van buiten het BHG komen, naartoe worden geleid om ze te sorteren, te organiseren en terug naar de Brusselse markt te verzenden).
Via deze circuits moet het mogelijk zijn de productie gedeeltelijk te richten op gemeentelijke kantines, kinderdagverblijven, rusthuizen, ... De ontwikkeling van deze hubs moet een aanvulling vormen op het bestaande netwerk voor voedsellogistiek om ervoor te zorgen dat de verschillende dynamieken elkaar aanvullen en niet met elkaar concurreren.

5) Verwerking

- Lokale verwerking en Good Food¹ stimuleren door de nodige ruimte en infrastructuur ter beschikking te stellen;
- Productieve activiteiten ontwikkelen voor sociale integratie om gemeenschappen te bevoorraden;
- Ontwikkeling van verwerkingsactiviteiten voor onverkochte producten, met een sociaal doel.

6) Distributie

- Zie prioriteit "Good Food Kantines en toegankelijkheid van Good Food"
- De Good Food-horeca op het gemeentelijke grondgebied ontwikkelen
Bijvoorbeeld: organisatie van een campagne ter bevordering van het Good Food Resto-label.

7) Lokale plannen - Voedselbeleidsraden – Participatie - Territoriale dynamiek

- **De gemeente verbinden tot een participatieve territoriale dynamiek voor duurzame voeding die de klimaatimpact kan helpen verlichten**
Het doel is het voedselsysteem te verbeteren op schaal van dit grondgebied door innoverende oplossingen te identificeren en voor te stellen die aansluiten bij de realiteit van dit grondgebied (link met het beschikbare aanbod voor duurzame voeding, werken aan de vraag naar duurzame voeding met betrekking tot de territoriale bijzonderheden, invoering van samenwerkingen met de sociale sector, de gezondheidssector en de verenigingen, identificatie van sterke en zwakke punten, rekening houdend met de sociaaleconomische realiteit, de demografie, ...).
 - Door menselijke middelen in te zetten om een diagnose te stellen van de sociaal-communautaire situatie met betrekking tot de voeding, en door alle mogelijkheden binnen de gemeente te activeren om een overgang naar Good Food van de projecten in de gemeente te vergemakkelijken/versnellen. Deze middelen zullen in de eerste plaats worden gebruikt voor projecten die bijdragen tot de financiële, culturele en geografische toegankelijkheid van Good Food. Door deze projecten en actoren die een gemeenschappelijk grondgebied delen in een netwerk onder te brengen, wordt de dynamiek rond het thema Good Food gestimuleerd en wordt bijgedragen aan de realisatie van een creatief ecosysteem dat beantwoordt aan de behoeften van de inwoners.
 - Door een orgaan op te richten voor governance van (in het bijzonder) voeding op schaal van de gemeente of van een zone die is afgebakend, afgesproken, globaal en inclusief: alle actoren samenbrengen die betrokken zijn bij de thematiek duurzame voeding op een vastgesteld grondgebied (gemeente of, uitgebreider, per zone bijvoorbeeld) en bouw aan een gemeenschappelijke visie en een afgesproken territoriale strategie.
 - Door samen met de burgers projecten van meerdere actoren op te bouwen die voldoen aan deze lokale strategie

¹ Een Good Food-verwerker voldoet aan de volgende criteria <https://goodfood.brussels/nl/content/good-food-engagementen>

Rol en principes van deze Governance-entiteit (bijvoorbeeld):

- Ontwikkeling van een territoriale diagnose en identificatie van de geschikte potentiële toegangsdeuren op het grondgebied (cohesie, sociaal, gezondheid, leefmilieu, burgers, ...)
 - Zorgen voor cohesie, coherentie, synergieën, op lokale schaal tussen actoren
 - Aanmoedigen van verveelvoudiging van acties en vooral van het met elkaar verbinden van acties (link tussen een producent en een restaurant bijvoorbeeld)
 - Ontwikkelen van verbanden met de gewestelijke participatieve Good Food-raad, vooral door er een vertegenwoordiger in af te vaardigen
 - Ervoor zorgen dat dit bestuursorgaan sectoroverschrijdend en participatief te werk gaat
- **Voor de OCMW 's:** Projecten financieren die voortvloeien uit de studies van de werkgroepen 'toegang tot gezond en duurzaam voedsel' van de sociale overlegorganen van de OCMW 's (met uitzondering van projecten voor voedselhulp)

❖ Voorbereiding van de kandidaturen

De Good Food 2-strategie biedt gemeenten een gratis dienst, specifiek voor het thema Good Food, om hen vooraf te begeleiden bij het definiëren en opstellen van hun project.

Contact via Email : info@goodfood.brussels

Deze eerstelijnsdienst kan dan zo nodig de link leggen met de volgende technische facilitatoren:

- Elke gemeente die een project in verband met professionele stadslandbouw wil indienen, **moet contact opnemen met de facilitator Stadslandbouw** en feedback krijgen over de technische en economische haalbaarheid in verband met stadslandbouwaspecten.
- Elke gemeente die een project in verband met Good Food of met verwerking of distributie wil indienen, **moet contact opnemen met de [Good Food B2B-dienst](#) en een antwoord krijgen op de vraag om lokale ketens in te voeren.**

❖ Wat ter beschikking wordt gesteld:

Om deze projecten uit te voeren, stelt Leefmilieu Brussel verschillende tools ter beschikking:

- Een Good Food-portaal (www.goodfood.brussels) met de middelen en feedback van andere ervaringen die ter beschikking staan van de projecthouders, ingedeeld per thema (telen, beter eten en minder verspillen) alsook een repertorium van hulpbron-actoren waarop de gemeenten een beroep kunnen doen als ze technische ondersteuning nodig hebben.
- Een Good Food-gids met sectorale criteria en een lijst van Good Food-adressen (winkels, restaurants, kantines, verwerkers, producenten enz.) voor professionals en particulieren
- Een programma Good Food-kantines

* Productie:

- Begeleiding door de [Facilitator Stadslandbouw](#) (verplicht bij de voorbereiding van de projecten)
- Een dienst bodemanalyse, via een opdrachtcentrale;
- De projectoproep Good Food van Brussel Economie en Werkgelegenheid is bedoeld om Brusselse professionele landbouwprojecten te ondersteunen:
<http://werk-economie-emploi.brussels/nl/facultatieve-subsidies-good-food>
- Beheer van de grond door de vereniging '[Terre en Vue](#)' voor professionele agro-ecologische

landbouw (projectoproep voor de aanwerving van de producent, dagelijks beheer van de grond, ondersteuning van de producenten bij het beheer van de grond)

- * Keten, verwerking en distributie:
 - Terbeschikkingstelling van de dienst [Good Food B2B](#) - advies en expertise.
- * Aanbod:
 - Studie "sociale kruidenier" van het OCMW van Brussel:
<https://goodfood.brussels/fr/contributions/la-populaire-une-epicerie-sociale-du-cpas>
 - * Voor de openbare aanbestedingen (bv. selectie van producenten voor een gemeentelijke aanbesteding) staat een gratis helpdesk ter beschikking:
greenprocurement@environnement.brussels
 - * De gemeente kan een beroep doen op de bestaande gratis hulp in het kader van het programma Good Food Kantine (opleidingen, begeleiding in groep, gids, helpdesk, ...). De lijst van criteria die moeten worden nageleefd en de tools, met inbegrip van een bestek voor controle van de duurzaamheidscriteria, zijn beschikbaar op:
<https://leefmilieu.brussels/diensten-en-aanvragen/advies-en-begeleiding/het-good-food-kantine-label>
<https://environnement.brussels/node/391>
- * Vraag/transversaal:
 - De hulpmiddelen, brochures, flyers, infofiches, kalenders, ...
- * Leefmilieu Brussel stelt tools ter beschikking [voor de begeleiding bij de integratie van milieucriteria in de openbare aanbestedingen](#):
 - een cyclus van opleidingen om de Brusselse ambtenaren te helpen milieucriteria in hun opdrachten op te nemen.
 - een gratis helpdesk om alle praktische of juridische vragen te beantwoorden
greenprocurement@leefmilieu.brussels
 - een [aankoopcentrale](#) voor kantoorbenodigdheden
 - een [webpagina](#) met informatie over opleidingen, typebestekken, wetteksten die van kracht zijn, de tarieven van de aankoopcentrale, ...

❖ Rapportering en specifieke valorisatieacties die voor deze doelstelling verwacht worden

De steunmaatregelen voor de Good Food-projecten kaderen in de implementatie van de Good Food-strategie en moeten bijdragen tot de globale doelstellingen van de strategie. Met dat doel voor ogen zal er een doorgedreven evaluatie van de ondersteunde projecten verwacht worden.

Vanaf de ontwerpfasen van het project moeten evaluatietools worden geïmplementeerd zodat de evolutie vóór/na het project kan worden vastgesteld, met name wat gedragswijzigingen betreft.

Concreet moet het project minstens op de volgende punten geëvalueerd worden:

- gedragswijziging bij het doelpubliek (meting vóór/na, bv. aan de hand van een enquête);
- indicatoren voor de impact op het milieu (variëren naargelang van het project).

Met dit doel voor ogen zal de projecthouder de door Leefmilieu Brussel aangereikte Reporting Template moeten invullen.

De projecthouder engageren er zich om:

- een activiteit voor te stellen die het project valoriseert en/of zichtbaar maakt tijdens het Good Food-weekend

- hun project te valoriseren op het Good Food-portaal (via een “feedback”-fiche of de verspreiding van tools die in het kader van het ondersteunde project ontwikkeld werden).

Bovendien, de projecthouder zich er eveneens toe om de resultaten van zijn project tijdens de door Brulocalis en Leefmilieu Brussel georganiseerde uitwisselingsbijeenkomsten te komen voorstellen.

❖ **Duur van de projecten**

De projecten moeten plaatsvinden over een periode van **maximum 2 jaar**.

❖ **Financiële voorwaarden**

Het maximale bedrag van de subsidie is vastgelegd op **75.000 euro**.

Elke lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

In het geval van een project dat collectief wordt uitgevoerd door meerdere lokale overheden, moet elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag ontvangen.

Elke lokale overheid moet het project onder haar naam indienen en de verdeling van het bedrag toevoegen voor haar aandeel in de subsidie.

Hiervoor moeten de voorgenomen uitgaven worden ingedeeld in functie van de volgende posten:

- personeelskosten, het personeel bij het kader van het bestuur uitgezonderd (specifieke aanwerving voor het project of behoud van een onzekere job in het kader van het project)
- de bezoldiging van derden en onderaannemers, de honoraria, de tijdelijke werknemers
- de werkingskosten die rechtstreeks door het project worden voortgebracht (administratieve kosten, aankoop of huur van materiaal, ...)
- de huur en huurlasten, uitgezonderd de gebouwen die toebehoren aan de gemeente of aan het OCMW
- de promotie- en publicatiekosten
- de voertuig- en vervoerskosten
- de afschrijvingen en investeringen

⚠ Het gaat om een **werkingssubsidie**, dus het deel dat wordt aangewend voor investeringen (voor de aanleg van moestuinen, voor de aankoop van voertuigen, van koelkasten, ...), mag niet hoger liggen dan 50% van het gevraagde bedrag.

Contactpersoon voor deze doelstelling:

Joëlle VAN BAMBEKE

Afdeling Kwaliteit van het leefmilieu, Circulaire economie en Duurzame stad

Departement Omgeving en burgers in transitie & Good Food

02 775 76 85

jvanbambeke@environnement.brussels

MAATREGELEN OM DE INDIRECTE EMISSIES TE VERMINDEREN

Hulpbronnen, Afvalstoffen

Het gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan

Een ambitieus hulpbronnen- en afvalbeheerbeleid is essentieel in de strijd tegen de klimaatverandering. Aan een kilogram afval gaat gemiddeld 60 keer zo veel afval in grondstoffen vooraf (ontginning, verwerking, transport, verkoop, gebruik). Terwijl de verwerking van de afvalstoffen goed is voor 3% van de broeikasgasemissies wereldwijd, vertegenwoordigt het gebruik van grondstoffen door de gemondialiseerde economie ongeveer 55 % van de broeikasgasuitstoot. Op schaal van het Gewest vindt 80% van de broeikasgasemissies die verband houden met onze consumptie plaats buiten het grondgebied, en 20% gebeurt rechtstreeks op ons grondgebied.

Verscheidene werkterreinen worden als prioritair voor het Gewest beschouwd en vereisen de medewerking van de gemeenten en de OCMW's:

- **Het sorteren en valoriseren van bioafval** in verband met de toekomstige verplichting tot het sorteren van bioafval voor de huishoudens en professionals (crèches, homes, ziekenhuizen, scholen enz.) vanaf 1mei 2023;
- **Het hergebruik en de ontwikkeling van kringloopcentra**, voornamelijk met het oog op nieuwe inzamelingsoplossingen voor apparatuur en grofvuil, door ze met voorrang naar tweedehandse kanalen of lokale upcycling of verhuur te sturen;
- **De vermindering van wegwerpartikelen** ingevolge de onlangs aangenomen wijzigingen in de regelgeving (zie [Brudalex 2.0](#)) en de [Gids over het verbod op verpakkingen voor eenmalig gebruik](#) voor drank en voeding voor gewestelijke en lokale overheden (onder toezicht van het Gewest).

❖ Prioritaire doelstellingen

1) Bioafval ²

- **FOCUS 'INWONERS'**: compostering en collectieve compostering ontwikkelen, met inbegrip van bijvoorbeeld:
 - de aanleg en het onderhoud van collectieve composteerplaatsen³ (egaliseren van de grond, bestrating, aankoop en montage van bakken met bescherming tegen knaagdieren, omheining van de sites indien gerechtvaardigd enz.)
 - de bevoorrading van de composteerplaatsen met droge stof (versnipperd materiaal⁴) en de burgercollectieven helpen met het onderhoud van de collectieve composteerplaatsen

² - Bioafval: Levensmiddelen- en plantenafval

Levensmiddelenafval (LA): alle levensmiddelen in de zin van artikel 2 van Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad die afval zijn geworden (definities van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen 2008/98/EG).

Plantenafval (PA): plantenafval afkomstig van het onderhoud van groenzones en tuinen: gras- en bladafval, snoeihout van bomen en struiken, beplantingsresten en takken (definitie Brudalex);

³Compostering: een gecontroleerde aerobe afbraak van biologisch afbreekbare materialen, waarbij door het vrijkomen van biologische warmte temperaturen kunnen worden verkregen die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van thermofiele bacteriën; in ruimere zin, alle soorten compostering (bijvoorbeeld compostering met wormen)

⁴ Versnipperd materiaal: droog versnipperd materiaal (deeltjes van 1 tot 10 cm) bestaande uit takken en dode bladeren die vrij zijn van vreemde lichamen.

(bijvoorbeeld het driemaandelijks keren van de compost); de groenvoorzieningen van de gemeente/OCMW's produceren deze droge stof (bijvoorbeeld tijdens het snoeien), zodat enerzijds de kwaliteit van de compost kan worden verbeterd en anderzijds een duurzaam en lokaal beheer van het afval van alle betrokken actoren kan worden verzekerd

- een mobiele versnipperdienst: voor inwoners en burgercollectieven, voor een lokale valorisatie van door de burgers geproduceerde takken
 - personeel dat zich bezighoudt met het beheer en de uitbreiding van het buurtnetwerk voor collectieve compostering; zij kunnen worden belast met het onderhoud van de sites, de controle op de aanvoer van versnipperd materiaal en de toepassing van goede praktijken, en de hulp aan de deelnemers indien nodig. Zij kunnen ook de plaatselijke belangstelling voor deelname aan deze projecten stimuleren en de groepsdynamiek leiden.
 - premies voor de [terugbetaling van de aankoop van composteringsmateriaal voor de huishoudens](#) (bijvoorbeeld compostbakken met wormen en compostvaten)
- **FOCUS 'ADMINISTRATIE':** Ontwikkeling en ondersteuning van projecten voor de valorisatie van organisch afval door de administratie zelf
- Audit, inventarisatie, diagnose, analyse van het potentieel voor hergebruik:
Voorbereiding op de sorteerplicht voor de eigendommen van de gemeenten (bv. crèches, homes, scholen, kantoren enz.): Audit van de afvalstromen, met inbegrip van organisch afval: productie, logistiek, kosten/baten, in kaart brengen, preventiescenario, sortering, inzameling en valorisatie enz.

NB: projecten die alleen betrekking hebben op een audit kunnen voor de jury minder interessant zijn dan een concretiseringsproject.

- Uitvoering van proefprojecten (met het oog op duurzaamheid op lange termijn):
Operationalisering van een project en concrete strategie voor de uitvoering ervan:
 - co-constructie en invoering van een governance die rond de doelstelling georganiseerd is
 - invoering van het preventiebeleid
 - aanvragen van vergunningen enz.
 - investeringen in infrastructuur of proefprojecten
 - start van de activiteiten

Bijvoorbeeld: om een **gemeentelijk composteringsplatform** te ontwikkelen, zijn verschillende formules mogelijk en complementair:

- Compostering van plantenafval⁵ op verschillende schalen
- Plaatselijke compostering⁶ van levensmiddelenafval⁷ en plantenafval: voor compost van minder dan 25 m³ waarbij de compost ter plaatse door de gemeente wordt gebruikt
- Compostering van voedselafval op semi-industriële schaal (technisch en juridisch complexer: de aanvrager wordt verzocht bij LB na te gaan welke wettelijke beperkingen van kracht zijn, er zijn facilitatoren beschikbaar om de gemeenten te helpen - zie

⁵Plantenafval (PA): plantenafval afkomstig van het onderhoud van groenzones en tuinen: gras- en bladafval, snoeihout van bomen en struiken, beplantingsresten en takken (definitie Brudalex);

⁶ In de wetgeving: compostering door bedrijven (of bedrijvengroepen)

⁷Levensmiddelenafval (LA): alle levensmiddelen in de zin van artikel 2 van Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad die afval zijn geworden (definities van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen 2008/98/EG).

hieronder)

- ⚠ Het gebruik van machines zoals biomethanisatoren, drogers en compostversnellers is uitgesloten van de projectoproep. Ook. contracten voor de inzameling van afval komen evenmin in aanmerking als kosten.

Ander voorbeeld: Opleiding en uitvoering van het sorteren van levensmiddelen- of keukenafval in de inrichtingen van de gemeente / het OCMW; opleiding van werknemers in het sorteren van levensmiddelen- of keukenafval; **installatie van de containers die nodig zijn voor het sorteren** van dit afval en invoering van de gescheiden inzameling van levensmiddelen- of keukenafval met de nadruk op de voorbeeldfunctie van de overheid en **het voorbeeld dat dit kan geven aan de burgers** van de gemeente.

- Invoering van een **preventiestrategie en lokale valorisatie van middelen uit het onderhoud van de parken**
- Door het creëren van nieuwe functieprofielen voor het ecologische beheer van de groene ruimten en de recuperatie van organisch materiaal.
 - Levering van versnipperd materiaal, beheer van versnipperd materiaal⁸ als een gemeenschappelijk goed (voor collectieve moestuinen en buurt- en individuele compostering).
 - Herziening van de overheidsopdrachten voor het snoeien: invoeging van milieuclausules om een plaatselijk gebruik van het versnipperde materiaal te garanderen en uitvoer ervan te voorkomen.

2) Het hergebruik

• FOCUS 'INWONERS'

- Lokale Kringwinkel/kringloopwinkel⁹.
- Deze kringwinkels kunnen vele vormen aannemen:
 - tweedehandswinkels voor verschillende stromen, gecombineerd met een of meer reparatiewerkplaatsen, upcycling,
 - gratis winkel van het type 'weggeefwinkel',
 - 'Hub' voor initiatieven rond hergebruik en reparatie op initiatief van de gemeente, in partnerschap met of in concessie van diensten met de sociale economie.
- Geïntegreerd inzamelingssysteem voor bewaring en/of reparatie
- Men kan kleding, meubilair, elektrische en elektronische apparatuur enz. inzamelen. Er zijn verschillende mogelijkheden: mobiele recyparks, inzameling aan huis, vrijwillige inzamelpunten enz.
 - Ter informatie: op Europees niveau wordt een verplichting tot selectieve inzameling van textiel voorbereid, die op 01/01/2025 van kracht zou moeten zijn.
- Objectenbibliotheek
Deze structuren kunnen
- algemeen zijn (bv. [Uitleendienst van het OCMW van Sint-Agatha-Berchem](#)
 - of specifiek voor bepaalde producten (bv. [Babytheek](#), [Tournevie](#), [Remorquable](#), [fietsbib](#)

⁸Versnipperd materiaal: droog versnipperd materiaal (deeltjes van 1 tot 10 cm) bestaande uit takken en dode bladeren die vrij zijn van vreemde lichamen.

⁹ De term 'Kringwinkel'® is een gedeponeerd handelsmerk van [de Kringwinkel](#). Zijn vrij te gebruiken equivalent is 'kringloopwinkel'. Dezelfde regels gelden in het Frans, waar 'Ressourcerie'® een gedeponeerd handelsmerk van de [federatie Ressources](#) is en 'recyclerie' de algemene term.

- enz.)
- vast (bv. de sociale kruidenier van het OCMW van Sint-Agatha-Berchem)
- gedecentraliseerd (bv. Uitleendienst van de Stad Brussel)

- **FOCUS 'ADMINISTRATIE'**

- Uitrusting via de functionele economie (verhuren, uitlenen, delen) en/of tweedehands
 - Inspirerende voorbeelden die navolging verdienen: het partnerschap Kringwinkel - Gemeente Roeselare voor de inrichting van sociale woningen en de verhuring van wasmachines¹⁰ of het partnerschap Oxfam - Leefmilieu Brussel voor de levering van tweedehands computermaterieel
- Evacuatie van het meubilair en de uitrusting van de administratie naar kanalen voor hergebruik
 - Diverse belemmeringen in de regelgeving worden weggenomen, waardoor het bijvoorbeeld gemakkelijker wordt om meubilair en uitrusting aan verenigingen te schenken

3) Minder wegwerpvoorwerpen

- **FOCUS 'ADMINISTRATIE'**

- Complexe situaties en experimenten
In de toepassing van het verbod op het serveren van dranken, maaltijden en plat water in wegwerpverpakkingen zullen sommige activiteiten van de gemeenten of OCMW's minder gemakkelijk aan de nieuwe verplichtingen kunnen voldoen (bv. de levering van maaltijden aan ouderen) of vallen ze nog niet onder de verplichting (bv. crèches, scholen, zorginstellingen enz.).
Er zijn echter experimenten die navolging verdienen: de eco-crèche van de Stad Brussel, de dienst voor de koude levering van thuismaaltijden van de Franse stad Fontenay-sous-Bois enz.
- Wasinstallatie voor verpakkingen
De organisatie van evenementen is een van de activiteiten die aan de nieuwe regelgeving moeten voldoen wanneer zij voor 100% door de overheid worden gefinancierd. Er zijn al proefprojecten gestart of aan de gang, maar het is de bedoeling dat geleidelijk aan voor alle evenementen dezelfde normen zullen gelden. Een van de hinderpalen is het gebrek aan reinigingsdiensten voor verpakkingen. Men zou verscheidene mogelijkheden kunnen testen:
 - De verhuring van mobiele wasinstallaties;
 - Het delen van de onderbenutte wasinstallatie van instellingen (schoolkantines enz.) (bv. collectieve keukens);
 - Een samenwerking met een wasbedrijf;
 De dienst kan worden voorbehouden voor evenementen in de stad of worden uitgebreid tot wijkevenementen, afhaalmaaltijden, markten enz.

4) Ambitieuze innoverende projecten

Ook andere thema's kunnen worden voorgesteld, op voorwaarde dat de projecten goed onderbouwd, innovatief en ambitieus zijn en in de lijn liggen van de doelstellingen van het Gewest.

¹⁰ <https://vlaanderen-circulair.be/nl/doeners-in-vlaanderen/detail-2/rsl-kringt-ocmw-woningen-circulair-inrichten>

❖ Wat ter beschikking wordt gesteld

Om de kandidaatstellingen voor deze projectoproep voor te bereiden en de geselecteerde projecten te realiseren, stelt Leefmilieu Brussel verschillende instrumenten ter beschikking:

- * De Facilitatordiensten
 - Facilitator [Bioafval voor gezinnen](#)
 - Facilitator [Bioafval voor professionelen](#)
 - Facilitator [Milieuvergunningen voor de sector van de Circulaire Economie](#).
 - Facilitator [Handel Zero afval](#)
 - Facilitator [PRO \(meerdere stromen\)](#)
- * Bibliografische instrumenten / nuttige links
 - [Recycle BXL Pro](#), de verplichtingen om als professioneel afval te sorteren en te beheren
 - Ondersteuning van compostering via het [netwerk van Compostgids](#)
 - De fiche '7 tips voor uw ZA-evenement'
 - De fiche voor de bouw van een collectieve compostinstallatie
 - De [fiches voor de transitie van handelszaken naar zero afval](#)
 - De federatie [Ressources](#) kan alle vragen over hergebruik beantwoorden.
 - Resultaten van de bioafvalaudits
- * Getuigenissen en feedback
 - Valorisatie van organische hulpbronnen uit het onderhoud van parken en tuinen: [Koolstofproject](#)
 - [Fiche met goede praktijken en aanbevelingen](#) uit de ervaringen van Kringwinkels/kringloopwinkels
 - Feedback van de [samenwerking Kringwinkel- Roeselare](#) voor de inrichting van sociale woningen
 - De inspirerende projecten van andere gemeenten en OCMW 's
- * Leefmilieu Brussel stelt tools ter beschikking [voor de begeleiding bij de integratie van milieucriteria in de openbare aanbestedingen](#):
 - een cyclus van opleidingen om de Brusselse ambtenaren te helpen milieucriteria in hun opdrachten op te nemen.
 - een gratis helpdesk om alle praktische of juridische vragen te beantwoorden greenprocurement@leefmilieu.brussels
 - een [aankoopcentrale](#) voor kantoorbenodigdheden
 - een [webpagina](#) met informatie over opleidingen, typebestekken, wetteksten die van kracht zijn, de tarieven van de aankoopcentrale, ...

Als u belemmeringen in de regelgeving ziet voor de uitvoering van uw project in de circulaire economie, neem dan contact op met [CIREDE](#), dat tot doel heeft deze hindernissen weg te nemen om de circulaire economie in het Brussels Gewest te bevorderen.

❖ Voorbereiding van aanvragen

Elke gemeente die een project rond 'Hulpbronnen – Afval' wenst in te dienen **moet verplicht contact opnemen** met het departement Afval, om na te gaan met welke technische en juridische hinderpalen rekening moet worden gehouden, en ook **om de steun van een van de facilitatoren te bepalen en te benutten**.

Voor projecten voor de terugwinning van organisch afval van de administratie: de aanvraag moet gegevens bevatten over de afvalproductie en over de manier waarop het afval momenteel wordt beheerd (of ten minste hoe deze gegevens zullen worden verzameld).

De presentatie van het project moet de territoriale visie op de productie en de nuttige toepassing van bioafval preciseren, met de nadruk op de motivatie en de mobilisatie van de betrokken diensten en schepenen.

❖ **Rapportering en specifieke valorisatieacties die voor deze doelstelling verwacht worden**

De steunmaatregelen voor projecten rond hulpbronnen en afvalstoffen zijn opgenomen in de implementatie van het vijfde hulpbronnen- en afvalbeheerplan. Met dat doel voor ogen zal er een doorgedreven evaluatie van de ondersteunde projecten verwacht worden.

Vanaf de ontwerpfase van het project moeten evaluatietools worden geïmplementeerd om de evolutie vóór/na het project vast te stellen.

Concreet moet het project minstens op de volgende punten geëvalueerd worden:

- indicatoren van middelen voor de implementatie van beleidsmaatregelen;
- indicatoren voor de resultaten qua milieu-impact van de projecten (bv. vermeden kilo's afval, aantal personen dat deelneemt aan een 'Nul Afval'-project, aantal partners dat bij een project betrokken is, ...).

Verder verbindt de projecthouder er zich eveneens toe om de resultaten van zijn project tijdens de door Brulocalis en Leefmilieu Brussel georganiseerde uitwisselingsbijeenkomsten te komen voorstellen en de door de facilitator "Huishoudens en Zero Afval" voorgestelde informatie-uitwisselingssessies bij te wonen.

En tot slot engageren de projecthouders zich om hun project te valoriseren door de opstelling van een infofiche en/of de verspreiding van de tools die eventueel in het kader van het ondersteunde project ontwikkeld werden.

❖ **Duur van de projecten**

De projecten kunnen plaatsvinden over een periode van maximum **3 jaar**.

❖ **Financiële voorwaarden**

Het maximumbedrag van de subsidie per project is vastgelegd op:

- **€ 75.000**, voor de **werkingssubsidies**, in het kader van studie-, bewustmakings-, opwaarderingsprojecten enz.
 - ⚠ In het kader van een werkingssubsidie mag het deel dat wordt aangewend voor investeringen (voor de aanleg van terreinen, voor de aankoop van voertuigen, van koelkasten ...) **niet hoger zijn dan 50%** van het gevraagde bedrag.
- **€ 150.000** voor **investeringssubsidies**, gekoppeld aan infrastructuurprojecten voor kringloopwinkels of composteringscentra
 - ⚠ In het kader van een investeringssubsidie moet deze post **ten minste 50%** van het gevraagde bedrag vertegenwoordigen.

Elke lokale overheid moet ten belope van minstens 10% van het bedrag van de toegekende subsidie bijdragen aan de financiering van het project.

In het geval van een project dat collectief wordt uitgevoerd door meerdere lokale overheden, moet elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag ontvangen.

Elke lokale overheid moet het project onder haar naam indienen en de verdeling van het bedrag toevoegen voor haar aandeel in de subsidie.

Hiervoor moeten de voorgenomen uitgaven worden ingedeeld in functie van de volgende posten:

- de personeelskosten, binnen het bestuur, het personeel bij het kader van het bestuur uitgezonderd (specifieke aanwerving voor het project of behoud van een onzekere job)
- de bezoldiging van derden en onderaannemers, de honoraria, de tijdelijke werknemers
- de werkingskosten die rechtstreeks door het project worden voortgebracht (administratieve kosten, aankoop of huur van materiaal, ...)
- de huur en huurlasten, uitgezonderd de gebouwen die toebehoren aan de gemeente of aan het OCMW
- de promotie- en publicatiekosten
- de voertuig- en vervoerskosten
- de afschrijvingen en investeringen

Contactpersoon voor deze doelstelling:

Cécile RIFFONT

Afdeling Kwaliteit van het leefmilieu, Circulaire economie en Duurzame stad

Departement Afval

02 775 76 84

criffont@environnement.brussels

MAATREGELEN VOOR AANPASSING AAN DE GEVOLGEN VAN DE KLIMAATVERANDERING EN VERSTERKING VAN DE BIODIVERSITEIT

Stad-Natuur: Biodiversiteit, ecologisch netwerk en waterbeheer

Brussel is een groene en blauwe stad. Bossen en wouden, parken en groene ruimten, privétuinen, landbouwgronden, braakland, speelpleinen, kerkhoven, vijvers... beslaan bijna 50%, of ongeveer 8.000 hectare, van haar oppervlakte. Brussel herbergt dus vaak onvermoede natuurlijke schatten die rijk zijn aan een uitzonderlijke fauna en flora!

De naam "Brussel" zou deels teruggaan op het woord "broek", dat moeras betekent. Voordat de Zenne en haar bijrivieren uit het landschap verdwenen, vormden ze een geheel van vochtige en overstroomde gebieden waar in het bijzonder de gele lis bloeide, vandaag het symbool van de hoofdstad en een beschermde soort. De omgeving is aangeplant ... sinds meer dan duizend jaar: onze stad trekt water en de bijbehorende biodiversiteit aan! Maar ons Gewest is rijk aan uiteenlopende landschappen, met bosgebieden en resten van bossen die beschermd moeten worden.

Dit natuurlijk erfgoed verdient het om te worden behouden, beschermd en ontwikkeld, omwille van zijn intrinsieke waarde en zodat alle Brusselaars ervan kunnen genieten. De aanwezigheid en de nabijheid van natuur en water hebben immers een bijzonder positief effect op de kwaliteit van het leven in de stad en op de gezondheid van de stadsbewoners. Dit zijn diensten die nog belangrijker worden in het kader van de wereldwijde veranderingen die vooral een invloed hebben op de stedelijke omgeving.

De natuur is immers een belangrijke bondgenoot in de veerkracht van de stad tegenover de klimaatveranderingen, bijvoorbeeld doordat ze de lucht koelt tijdens hittegolven of overstromingen helpt bestrijden.

De toenemende afdekking van de Brusselse bodem verhindert de goede doorsijpeling van het regenwater tijdens zware regenbuien – die in de toekomst nog zullen toenemen. Het water vloeit dan af naar de valleien van ons Gewest waar de in het verleden natte gebieden die natuurlijke overstromingsgebieden waren, plaats hebben moeten maken voor gebouwen, infrastructuur en activiteiten die steeds dichter bij elkaar plaatsvinden.

Verharde zones zijn vaak donker van kleur, waardoor ze het licht absorberen en opslaan in de vorm van warmte en zo bijdragen aan het "stedelijk hitte-eilandeffect" dat een echt volksgezondheidsprobleem kan vormen tijdens hittegolven. *Anderzijds* biedt de gecombineerde impact van water en vegetatie een natuurlijke klimaatregeling die zeer noodzakelijk zal blijken in de komende decennia, doordat hierdoor koelte-eilanden en -corridors kunnen ontstaan.

Brussel kampt met een bevolkingsgroei. Het is dan ook een hele uitdaging voor de stad om haar natuurlijke rijkdommen en soorten te beschermen, landschappen te valoriseren, doorlatende zones te behouden en voldoende groene ruimten te beschermen. De lokale overheden spelen hierin een essentiële rol.

Sinds 2020 wordt de gemeenten en de OCMW 's gevraagd projecten in te dienen die de thema's natuur in de stad en waterbeheer combineren volgens de hieronder beschreven doelstellingen. Ook projecten die zijn toegespitst op een van deze thema's kunnen worden ingediend.

De prioritaire doelstellingen die hierna worden uiteengezet, passen in het bijzonder in het algemene kader ontwikkeld door het Gewestelijk Natuurplan 2016-2025, in de uitvoering van de pesticidenreductie voorgesteld door het Gewestelijk Programma voor Pesticiden reductie 2018-2022 en in het Waterbeheerplan 2022-2027.

❖ Plannen:

• **Het Gewestelijk Natuurplan 2016-2025**

Het Natuurplan omvat een visie voor ontwikkeling van de natuur en de biodiversiteit in het Brussels Gewest tegen 2050, gestructureerd in 7 doelstellingen, waarvan minstens 5 moeten worden uitgewerkt op lokaal niveau:

1. De toegang van de Brusselaars tot de natuur verbeteren: zodat elke Brusselaar beschikt over een toegankelijke en gezellige groene ruimte van meer dan 1 hectare op minder dan 400 m afstand van zijn woning en over een groene ruimte van minder dan 1 hectare op minder dan 200 m.
2. Het gewestelijke groene netwerk versterken: het groene karakter van het Gewest behouden en de coherentie van het Brusselse ecologische systeem versterken om de nodige voorwaarden te bieden voor de goede werking van de ecosystemen en om een hoog biodiversiteitsniveau tot uiting te laten komen, wat de levenskwaliteit in de stad en de aantrekkelijkheid van het Gewest ten goede zou komen.
3. Het ecologisch beheer van de groene ruimten uitbreiden en versterken: beter beheer van de openbare ruimten en samenhang in de aanpak van de vele beheerders.
4. Onthaal van wilde dieren en planten en stadsontwikkeling met elkaar verzoenen: behoud of herstel van de natuurlijke habitats en de soorten in een gunstige staat van instandhouding en vermindering van de hinder door probleemsoorten.
5. De governance op het vlak van de natuur verbeteren: de transversaliteit en de samenhang van deze aanpak ontwikkelen door ontmoetingen en uitwisselingen tussen de actoren die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de groene ruimten en de openbare ruimte enerzijds, en de publieke en private actoren van de ontwikkeling en de ruimtelijke ordening van het Gewest anderzijds, te vergemakkelijken.

• **Het Gewestelijk Programma voor Pesticiden reductie 2018-2022**

Het Pesticidenprogramma, dat het Natuurplan aanvult, wil het gebruik van pesticiden op het gewestelijk grondgebied stopzetten, zowel langs de kant van de beheerders van de openbare ruimten en de professionele gebruikers als langs de kant van de particulieren. Hiervoor spitst het zich toe op de beheerpraktijken van de groene ruimten en de buitenruimten, om voorrang te verlenen aan het ecologisch beheer en preventieve en alternatieve methoden te optimaliseren.

- **Het Waterbeheerplan 2022-2027**

Voorafgaande opmerking: De goedkeuring in tweede lezing van het Waterbeheerplan 2022-2027 vond plaats op 22 september 2022. Op het ogenblik dat de voorwaarden van deze projectoproep worden opgesteld, wordt het goedkeuringsproces van dit plan voortgezet via het openbaar onderzoek. Het doel van dit plan blijft hetzelfde als dat van het vorige. Er zijn echter veranderingen in de middelen en methoden om dit te bereiken. De redenen voor deze veranderingen zijn te vinden in de evolutie van de stand van de kennis en de verfijning van de Brusselse visie op het regenwaterbeheer. De documenten van het Waterbeheerplan 2022-2027 zijn beschikbaar op de [website](#) van Leefmilieu Brussel.

Het Plan heeft tot doel de impact van de druk en de gevolgen van de menselijke activiteit op de oppervlakte- en grondwatermassa's van het Gewest te verminderen, wat ook inhoudt dat het grondgebied beter bestand moet worden tegen de risico's die samenhangen met de klimaatverandering.

De eerste impact van de klimaatverandering heeft betrekking op de watercyclus. Die impact is voelbaar in de veranderingen in het evenwicht tussen de neerslagvolumes, de volumes die afvloeien, die doorsijpelen of die verdampen, evenals in de intensiteit van deze processen.

De twee meest zichtbare tekenen van een verstoord evenwicht in het Brussels Gewest zijn de overstromingen als gevolg van hevige regenval en de droogtes die gepaard gaan met hittegolven. De overstromingen zijn een verschijnsel met complexe oorzaken, die met name verband houden met de verstedelijking. Tegelijkertijd neemt het verschijnsel van hittegolven en droogte elk jaar toe in intensiteit, frequentie en duur.

Het is dus nodig de openbare ruimte te ontwikkelen en gebouwen aan te passen om de veerkracht van het grondgebied te verbeteren, het risico op overstromingen te verminderen, de stad aan te passen aan hittegolven en droogtes, regenwater te gebruiken ten voordele van de biodiversiteit en de watertafels te voeden (en tegelijk de kwaliteit van het geïnfiltreerde water te garanderen).

De volgende prioritaire acties, die uiteengezet zijn in het Waterbeheerprogramma van het BHG voor de periode 2016-2021, moeten worden uitgewerkt op lokaal niveau:

- De ontwikkeling van het Regennetwerk: dit bestaat uit alle voorzieningen die bijdragen tot het herstel van de natuurlijke watercyclus (en/of van zijn functies) stroomopwaarts van het natuurlijk hydrografisch netwerk (als uiteindelijk ontvangend milieu). De voorzieningen waaruit dit Regennetwerk zal bestaan, passen de principes toe voor beheer van het regenwater "aan de bron", losgekoppeld van het afvalwatersnetwerk. Ze beogen de integratie van deze behandeling in het natuurlijke milieu of de bebouwing, zowel in de openbare ruimte (wegen, pleinen, speelpleinen, parken, ...) als in de privéruimte (gebouwen, percelen).
- De ontwikkeling van het bestaande hydrografische netwerk:
 - Door de waterkwaliteit te garanderen en de rivieren, vijvers en natte gebieden te herwaarderen op landschappelijk en recreatief vlak, en tegelijk de ecologische rijkdom van deze milieus te garanderen;
 - Door de functies van de natuurlijke watercyclus in een stedelijke omgeving, waar deze sterk verstoord zijn, te herstellen;
 - Door het helder water (oppervlaktewater, drainagewater, regenwater) terug te leiden naar de waterlopen en de natte gebieden om deze te voeden, de overstromingsproblemen te verminderen en het zuiver water uit de waterzuiveringsstations te houden;

- Door rekening te houden met de stroomgebieden als structurerende elementen voor het waterbeheer
- Door het water weer een plaats te geven in de stad: dit verbetert de leefomgeving van de Brusselaars door hervalorisatie van het erfgoed dat verband houdt met het water. Het waterbeheer zorgt voor de waardering ervan als natuurlijke rijkdom en maakt het water zichtbaar in de openbare en private ruimte, in de plaats van het als afval naar de riolering te leiden. Door het water weer aanwezig te maken in de stad, kan de geschiedenis van een wijk worden geschetst, maar dit komt ook de levenskwaliteit in het algemeen ten goede: strijd tegen hitte-eilanden, ontwikkeling van biodiversiteit door creatie van nieuwe vochtige milieus, bevordering van ecosysteemdiensten, ontspanningsruimten, enz.

❖ Prioritaire doelstellingen

De voorgestelde projecten moeten zoveel mogelijk voor een participatieve en op burgers gerichte benadering zorgen, en dat idealiter op alle niveaus (ontwerp, implementatie, inrichting, beheer, enz.).

De projecten moeten aangepast zijn aan de lokale context en realiteit, en hebben een directe impact op het leven van de Brusselaars (die de sociale, recreatieve of pedagogische aspecten ervan kunnen begrijpen).

De projecten kunnen hiervoor een luik “communicatie” en een luik “bewustmaking” omvatten. De projecten mogen echter niet uitsluitend betrekking hebben op bewustmaking, communicatie of opleidingen.

De ingediende projecten moeten coherent zijn met een of meer doelstellingen van de hierboven in detail beschreven plannen en programma’s (Cf. plannen).

De volgende doelstellingen worden beschouwd als prioritair in het kader van deze projectoproep:

1) De versterking van de koelte-eilanden door vergroening van straten en pleinen:

• BELANGRIJKSTE FOCUS:

- De oppervlakken ontharden (op en buiten de weg);
- Verharde ruimten *grootschalig* vergroenen;
- En een geïntegreerd regenwaterbeheer toepassen.

Deze aandachtspunten kunnen bijvoorbeeld worden bereikt door de openbare ruimte voor de auto's te vervangen (het wegwerken van parkeerplaatsen op straat, het vernauwen van wegen, door zigzagdoorgangen te creëren enz. – in overeenstemming met alle mobiliteitsplannen), door een aanleg met een verblijfs-, wandel- of fietsfunctie, door de bodems te herstellen, passende soorten in verschillende strata aan te planten en de zichtbaarheid van het water en het onthaal van de fauna te verbeteren.

Rustige straten, schoolstraten, ontmoetingszones en woonwijken zijn in dit verband relevante locaties.

2) De versterking van het groene netwerk en/of het blauwe netwerk en van de bijhorende biodiversiteit:

- Door de elementen van het groene netwerk (parken, reservaten, tuinen, plantsoenen, bermen, ...) en/of de elementen van het blauwe netwerk (waterlopen, vijvers, poelen, ...) met elkaar te verbinden.
- Door het aanbod van openbare groene ruimten te versterken door lichte aanlegwerken die de biodiversiteit van gronden kunnen versterken (ruigten, privégronden, ...), met indien mogelijk aanwezigheid van water. Deze gronden zouden in het ideale geval ter beschikking moeten worden gesteld voor een periode van minstens 5 jaar.
- Door de bescherming van de natuurlijke habitats (bv. creatie en beheer van nieuwe erkende natuurreservaten) en de staat van instandhouding van de erfgoedsoorten te versterken: bv. installatie van nestkastjes en schuilplaatsen, creatie van nieuwe specifieke habitats, aanleg van doorgangen voor fauna en vermindering van barrière-effecten (paddentunnel, hangbrug voor eekhoorns, enz.), vermindering van lichthinder (zwart netwerk) en bebouwing (zie het handvest "Gebouw natuur toegelaten") enz. De prioritaire soorten zijn vermeld in het Natuurplan: soorten verbonden aan gebouwen (vleermuizen, mussen, gierzwaluwen, roofvogels, ...), bestuivende soorten (wilde bijen, vlinders), en alle soorten van gewestelijk of communautair belang.
- Door groene heraanleg van waterlopen en het weer aan de oppervlakte brengen van (delen van) overwelfde waterlopen, door aanleg van de bermen en de openbare ruimte langs de waterlopen om ze zichtbaar te maken en/of de impact van het publiek op het natuurlijke milieu te beperken.
- Door het hydrografisch netwerk aan te leggen: de breedte van de uiterwaard van de waterlopen vrijmaken, tijdelijke beplante overstromingsgebieden creëren en de buffering in de vijvers, de waterlopen en de uiterwaard van de waterlopen versterken.
- Door helder water of regenwater uit het gescheiden netwerk weer op te nemen in het hydrografisch netwerk.
- Door ecologisch beheer toe te passen op de groene ruimten (bv. aanplanting van vaste planten en bodembedekkers in sierborders, aanplanting van inheemse groene hagen, insluiting van perken, nivelleren van oppervlakten, inzaaien van de dreven van parken en kerkhoven met gras, vervanging van bodembedekking, gedifferentieerd maaien en snoeien, vervanging van buxus en gevoelige soorten, ecologische begrazing, enz.)
- Door ontwikkeling van een gebied voor de teelt van planten bestemd voor duurzame begroening van openbare ruimten, of door de ecologische transitie van een bestaand productiegebied (door pesticiden te weren), ook door een participatieve benadering, en door zuinig om te springen met hulpbronnen (circulair beheer).

❖ Wat ter beschikking wordt gesteld

Om deze projecten uit te voeren, stelt Leefmilieu Brussel verschillende tools ter beschikking:

- * De wetenschappelijke en technische kennis:
 - Het [Waterbeheerplan](#);
 - De pagina's "[water](#)" en "[ontwikkeling van de natuur](#)" » du [Gids duurzame gebouwen](#);
 - De beheertools [Quadeau](#), [RWB](#) en [BAF+](#);
 - Inspirerende projecten rond de problematiek van het waterbeheer:
 - De [catalogus van voorbeeldige gevallen](#);
 - [De kaart van het regennetwerk](#)
 - [De voorbeelden van hydrologische studies](#)
 - De [facilitator Water](#) (Tel.: 0800 85 775 - facilitator.water@leefmilieu.brussels);
 - De [natuurfacilitator](#) (natuur@leefmilieu.brussels).
 - Een dienst van deskundigen beantwoordt gerichte vragen.
 - Een bestaande kaart op [Geodata, het geoportaal van Leefmilieu Brussel](#)
 - [Vaak gestelde vragen](#) over technische onderwerpen in verband met geïntegreerd regenwaterbeheer
 - [De video's en presentaties](#) van de Watermiddagen over verschillende technische onderwerpen
- * Leefmilieu Brussel stelt tools ter beschikking [voor de begeleiding bij de integratie van milieucriteria in de openbare aanbestedingen](#):
 - een cyclus van opleidingen om de Brusselse ambtenaren te helpen milieucriteria in hun opdrachten op te nemen.
 - een gratis helpdesk om alle praktische of juridische vragen te beantwoorden greenprocurement@leefmilieu.brussels
 - een [aankoopcentrale](#) voor kantoorbenodigdheden
 - een [webpagina](#) met informatie over opleidingen, typebestekken, wetteksten die van kracht zijn, de tarieven van de aankoopcentrale, ...

❖ Verwachte specifieke rapportering

Het goedgekeurde verslag van de studies moet het volgende omvatten:

- een beknopte samenvatting van de belangrijkste conclusies;
- een beschrijving van de bijdrage van het project aan een of meer gewestelijke plan(en);

Voor de andere projecten: naast een beschrijving van de eventuele werken moet het rapport het volgende omvatten:

- kwantitatieve indicatoren waaruit de omvang van de realisaties blijkt
- kwalitatieve en/of kwantitatieve indicatoren die aangeven dat rekening wordt gehouden met de duurzame-ontwikkelingsdimensie in het project
- desgevallend, foto's van voor en na de inrichtingen die het project illustreren en waaruit de correcte uitvoering van de werken blijkt
- een beschrijving van de bijdrage van het project aan een of meer gewestelijke plannen

De precieze lijst van indicatoren zal worden vastgelegd in het begeleidingscomité (duurzaamheid, aantal personen betrokken bij en geraakt door de actie, kosteneffectiviteit, enz.).

Voor projecten waarvoor personeelskosten moeten worden gemaakt (aanwerving van personeel of behoud van een onzekere arbeidsplaats), moet aan Leefmilieu Brussel worden aangetoond dat het personeel actief aan het project heeft meegewerkt.

Voor projecten die een bestek vereisen, moet dit vooraf worden goedgekeurd door de technische deskundige bij Leefmilieu Brussel.

Verder verbindt de projecthouder zich er eveneens toe om de resultaten van het project tijdens de door Brulocalis en Leefmilieu Brussel georganiseerde uitwisselingsbijeenkomsten te komen voorstellen.

❖ **Duur van de projecten**

- De projecten kunnen plaatsvinden over een periode van maximum **2 jaar** in het kader van een studieproject voorafgaand aan een nieuwe aanleg in de openbare ruimte, kleinere projecten van aanleg of beheer gewijd aan beschermde soorten en natuurlijke ruimten, of de bewustmakings- of verbeteringsprojecten.
- De projecten kunnen plaatsvinden over een periode van maximum **3 jaar** in het kader van een bouw- of heraanlegproject in de openbare ruimte.

❖ **Financiële voorwaarden**

Het maximale bedrag van de subsidie is vastgelegd op:

- **40.000 euro**, in het kader van een studieproject voorafgaand aan een nieuwe aanleg in de openbare ruimte, kleinere projecten van aanleg of beheer gewijd aan beschermde soorten en natuurlijke ruimten, of de bewustmakings- of verbeteringsprojecten.

⚠ Wat de **werkingssubsidie** of studiesubsidie betreft, mag het deel dat wordt aangewend voor investeringen (voor de aanleg van terreinen, voor de aankoop van voertuigen, van koelkasten ...) **niet hoger zijn dan 50%** van het gevraagde bedrag

Belangrijk: de subsidie is gekoppeld aan de voorwaarde van toekomstige valorisatie van de haalbaarheidsstudie. Indien de studie een gunstig advies geeft voor de opstart van het project, verbindt het plaatselijk bestuur zich ertoe om het project binnen de twee jaar volgend op het afsluiten van de opdracht uit te voeren. De voorwaarden van deze uitvoering zullen worden bepaald door het begeleidingscomité op basis van de conclusies van de studie en de nodige budgetten. Dit houdt in dat de kalender eventueel kan worden aangepast indien de lokale overheid een langere termijn kan verantwoorden.

Als het lokaal bestuur dit project ondanks het gunstige advies niet wenst uit te voeren, kan het om verschillende redenen een afwijkingss dossier indienen (financieel, KBA, organisatorisch, ...) bij het begeleidingscomité, dat zal beslissen over de geldigheid ervan. Als het advies van de jury negatief zou zijn, moet het lokaal bestuur de volledige toelage terugbetalen.

- **200.000 euro**, in het kader van een bouw- of herinrichtingsproject in de openbare ruimte.
⚠ Voor dit type project mag maximaal 20 % worden besteed aan personeels- (1VTE) of werkkosten (externe dienstverlener / organisatie van vergaderingen of evenementen)

Elk lokaal bestuur moet ten belope van minstens 10% van het bedrag van de subsidie die wordt toegekend bijdragen tot de financiering van het project.

In het geval van een project dat collectief wordt uitgevoerd door meerdere lokale overheden, moet ontvangt elke begunstigde partner een subsidie voor het voorgenoemde bedrag. Deze projecten zullen worden uitgevoerd door gemeenten/OCMW 's die betrokken zijn bij dezelfde Natuur/Water-problematiek (ecologisch netwerk, stroomgebied). Elke lokale overheid moet het project onder haar naam indienen, met opsplitsing van het bedrag voor haar aandeel in de subsidie.

De voorgenomen uitgaven moeten worden ingedeeld in functie van de volgende posten:

- de personeelskosten, binnen het bestuur, het personeel bij het kader van het bestuur uitgezonderd (specifieke aanwerving of behoud van een onzekere job **voor het project**)
- de bezoldiging van derden en onderaannemers, de honoraria, de tijdelijke werknemers
- de werkingskosten die rechtstreeks door het project worden voortgebracht (administratieve kosten, aankoop of huur van materiaal, ...)
- de promotie- en publicatiekosten
- de afschrijvingen en investeringen: alleen voor ontwikkelingsprojecten kunnen deze uitgaven tot 100% van de begroting bedragen.

Contactpersoon voor deze doelstelling:

Julien RUELLE
Afdeling Groene Ruimten

02 563 44 69
jruelle@environnement.brussels

Constance ARDAILLON
Afdeling Vergunningen & Partnerschappen
Departement Water

ext_cardaillon@environnement.brussels